

Sociale Monitor Ede 2019

Monitor van de transformatie in
het sociaal domein

Inhoud

Voorwoord	3
1. Functie en opbouw van de Sociale Monitor	4
2. De Sociale Monitor in één oogopslag	7
3. Bevindingen	10
4. Sociale basis	14
5. Wmo	23
6. Jeugdhulp en Onderwijs	33
7. Participatie, Werk & Inkomen	44
8. Stapeling van zorg en voorzieningen	53
9. Bronnen en afkortingen	59

Voorwoord

Voor de vierde keer presenteren wij de Sociale Monitor Ede: een verzameling van cijfers en duiding, aangevuld met verhalen van inwoners en professionals.

Deze Sociale Monitor geeft een beeld van de beweging die we in het sociaal domein willen maken: van zwaar naar licht. Een beweging waarvoor een stevige sociale basis een belangrijke voorwaarde is. Met dit overzicht kan de gemeenteraad nagaan of het lukt om met betere lichtere ondersteuning van onze inwoners de beweging naar zwaardere zorg te vertragen of te voorkomen.

Met vier jaren aan gegevens is het nog niet opportuun om vergaande conclusies te trekken en trends te definiëren. Sommige indicatoren hebben hun beperking. Met deze beperkingen in het achterhoofd blijft het beeld dat naar voren komt overwegend positief. Ede, zo laten de indicatoren zien, heeft haar hoofdpoging in 2018 goed vervuld: inwoners, die afhankelijk zijn van hulp en ondersteuning, hebben deze gekregen. Tegelijkertijd is de gemeente in 2018 geconfronteerd met oplopende financiële tekorten. Om te komen tot een financieel duurzaam perspectief worden op dit moment verschillende maatregelen verkend.

De volgende Sociale Monitor, over 2019, verschijnt medio 2020. Voor die tijd willen we graag met de raad en onze maatschappelijke partners in gesprek over de uitkomsten. Tot het verschijnen van de volgende monitor zullen we deze verder verfijnen, verbeteren en aanvullen.

Via een online dashboard kunnen de cijfers over langjarige reeksen worden bekeken. In het najaar, bij de agendering van de programmabegroting, zal het online dashboard worden geactualiseerd via <https://ede.incijfers.nl/>.

Het college van Burgemeester en Wethouders van Ede

1.

Functie en opbouw van de Sociale Monitor

Om de taken in het sociaal domein goed en binnen budget uit te voeren is ingezet op een verandering 'van zwaar naar licht'. Wat bedoelen we hiermee? Wij willen inwoners eerder en sneller, dichtbij en met lichtere voorzieningen kunnen ondersteunen. Dit betekent dat we de eigen kracht en de kracht van het sociaal netwerk willen versterken en zodoende werken aan duurzame in plaats van onnodig kostbare oplossingen. Dit komt zowel onze inwoners als de financiële positie van het sociaal domein ten goede.

De Sociale Monitor is een instrument om meer inzicht te krijgen in de voortgang van de beoogde verschuiving van gebruik van ondersteuning van zwaar naar licht. Liggen we op koers? Hoe is het gebruik van voorzieningen? Zijn inwoners tevreden? En hoe is het geld verdeeld? De Sociale Monitor rapporteert over onderwerpen binnen drie begrotingsprogramma's:

1. Maatschappelijke voorzieningen
2. Preventieve ondersteuning
3. Individuele ondersteuning

Piramide van zwaar naar licht

Het thema Sociale basis wordt uitgewerkt in hoofdstuk 4. De hoofdstukken over Wmo, Jeugdhulp en Onderwijs, Participatie, Werk en Inkomen gaan vooral in op de bovenste vier lagen van onderstaande piramide. Wat verstaan we hieronder?

- Lichte preventieve ondersteuning bestaat uit vormen van vrij toegankelijke voorzieningen. Hierbij kan worden gedacht aan maatschappelijke dienstverlening, waaronder algemeen maatschappelijk werk, kortdurende gezinsbegeleiding of een gerichte training;
- De drie bovenste lagen van de piramide bestaan uit maatwerkvoorzieningen, intensieve ondersteuning en complexe problematiek. Over het algemeen geldt: hoe hoger in de piramide hoe complexer de problematiek.

Verdieping

De verdiepende hoofdstukken bevatten de volgende onderdelen:

- Inwoners in beeld
- Verdieping op gebruik van de voorzieningen
- Cliëntervaringen
- Inzicht in geldstromen
- De transformatie in de praktijk

Stapel van zorg en voorzieningen

De uitgaven binnen het sociaal domein zijn de afgelopen jaren

sterk gegroeid. De hoge kosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door zogenoemde 'multiproblematiek'. Het gaat daarbij om huishoudens die een beroep doen op meerdere gemeentelijke voorzieningen, ook wel 'stapeling' genoemd. Deze groep inwoners beter helpen, met een integrale aanpak, was in 2015 een van de redenen om meer taken in handen van gemeenten te leggen.

Om de discussie over stapeling van voorzieningen goed te kunnen voeren, is in de afgelopen periode inzicht verkregen in personen of huishoudens die een of meerdere vormen van zorg en/of voorziening(en) ontvangen vanuit twee of meer domeinen. De uitkomsten van dit verdiepende onderzoek worden meegenomen in de verkenning voor de ombuigingsmaatregelen in het sociaal domein.

Sociale Monitor: vier jaar aan gegevens

Wij hebben ervoor gekozen om voor het zorggebruik in Ede gebruik te maken van informatie uit onze eigen systemen. Voor Jeugdhulp hanteren we als uitgangspunt de gefactureerde zorg en bij Wmo gaan we uit van aantallen afgegeven beschikkingen. Beide zijn passende indicatoren voor daadwerkelijk zorggebruik (de afgegeven beschikkingen worden immers grotendeels verzilverd).

Doorontwikkeling

In een volgende versie van de Sociale Monitor streven we ernaar een indicator op te nemen over de duur en intensiteit van trajecten. Een tweede wens is om eventuele verschuivingen tussen sociaal domein voorzieningen en de Wet Langdurige Zorg in beeld te brengen. Verder is landelijk en ook binnen de jeugdhulpregio Foodvalley een set outcome-indicatoren in ontwikkeling voor jeugdhulp. Het gaat dan om zaken als: doelrealisatie, reden beëindiging hulp en zwaarte vervolghulp. Het voornemen is om hier in het vervolg uitgebreider

aandacht aan te besteden.

De Sociale Monitor is – net als het sociaal domein zelf – nog in een ontwikkelfase. De monitor is derhalve zeker voor verbeteringen vatbaar, waarbij we ook oog moeten houden voor de afweging tussen kosten en baten om de vereiste gegevens te kunnen monitoren.

2.

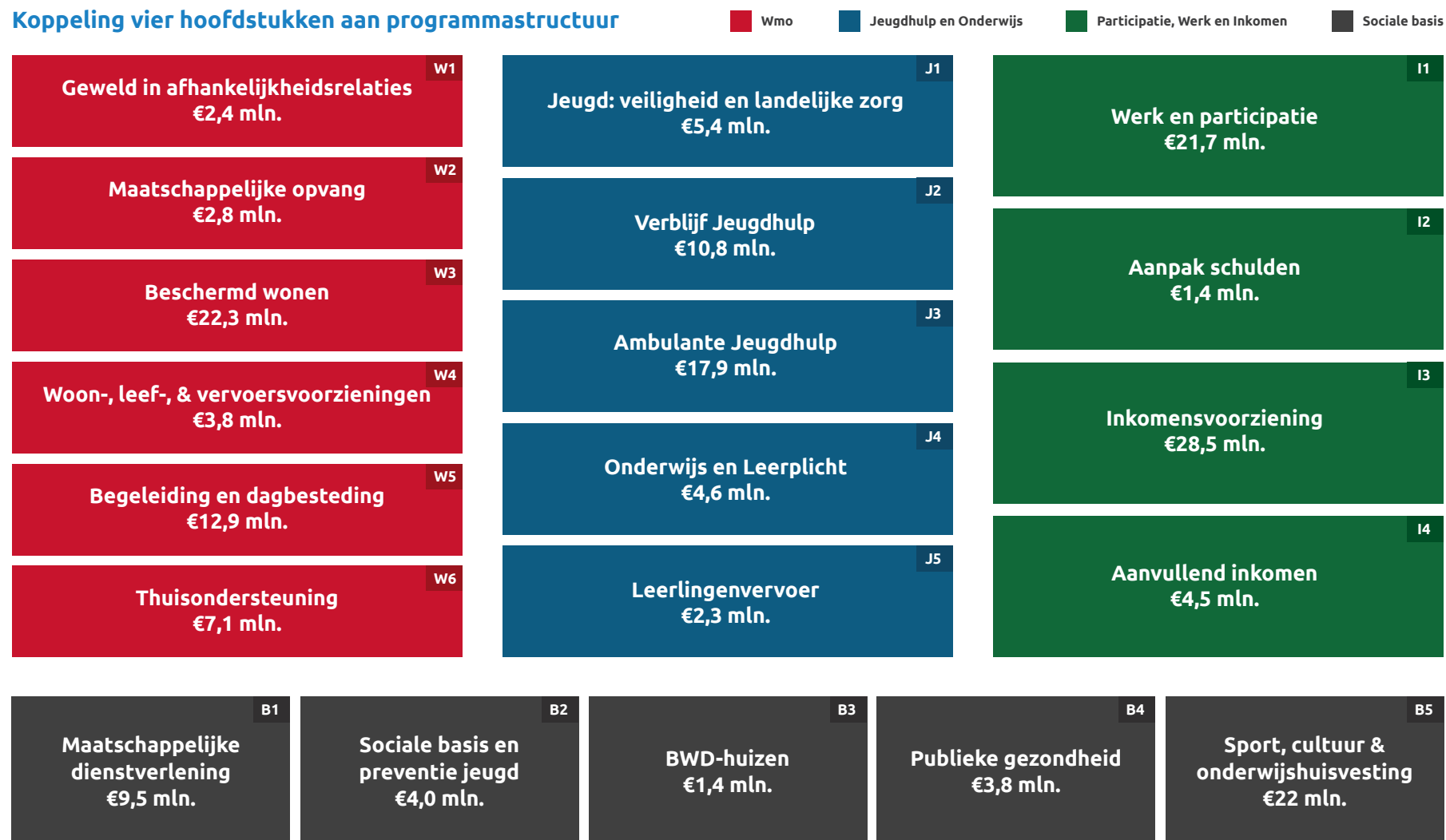
De Sociale Monitor in één oogopslag

Indicator	Beweging				Opmerkingen
Onderdeel	2015	2016	2017	2018	
Sociale basis en preventie					
% vrijwilligers*	47%	-	44%	-	Zo'n 40.000 Edenaren (44% van de volwassen inwoners), zijn vrijwilliger. Het percentage mantelzorgers dat zich tamelijk of zwaar belast voelt, varieert tussen 2010 en 2018 tussen de 7% en 12%. Sinds 2015 worden jaarlijks meer mantelzorgwaarderingen toegekend.
% inwoners dat kan terugvallen op familie of vrienden*	-	93%	-	-	
% overbelaste mantelzorgers*	-	12%	-	8%	
aantal toegekende mantelzorgwaarderingen	1.119	1.249	2.041	2.151	
Wmo					
aantal (unieke) inwoners met een indicatie voor een (of meerdere) maatwerkvoorziening(en) Wmo	5.833	5.745	5.739	6.045	Het aantal unieke Wmo-cliënten stijgt licht sinds 2015. Daarbij zien we met name een relatief grote toename van cliënten met begeleiding specialistisch (zie verder hoofdstuk 5). Per 2017 is het aantal cliënten beschermd wonen aanzienlijk verminderd, doordat gemeente Wageningen de eigen taken uitvoert. Gegevens over tevredenheid met Wmo-ondersteuning worden later in 2019 bekend.
aantal unieke cliënten met indicaties voor thuisondersteuning (maatwerk- en algemene voorziening)	2.783	2.809	2.934	3.009	
aantal unieke cliënten met indicaties voor begeleiding en dagbesteding (regulier en specialistisch)	1.800	1.711	1.771	1.902	
aantal unieke cliënten met een indicatie voor beschermd wonen	559	509	382	396	
% cliënten (helemaal) eens met stelling dat kwaliteit van ondersteuning goed is	84%	85%	84%	-	
Jeugdhulp					
aantal jongeren dat gebruik maakt van een vorm voor jeugdhulp waarvoor een beschikking is afgegeven	2.243	2.690	2.885	3.138	Het aantal jongeren met een Jeugdhulp-beschikking is in 2018 weer gestegen. Omdat er stapeling van verblijf en ambulante jeugdhulp voorkomt, is het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp niet gelijk aan de som van verblijf en ambulante jeugdhulp.
aantal jongeren met verblijf	307	382	411	436	
aantal jongeren met ambulante jeugdhulp	2.087	2.577	2.738	2.845	
Participatie & Inkomen					
aantal huishoudens dat 1 of meerdere dagen een bijstandsuitkering heeft ontvangen	2.240	2.471	2.469	2.422	In 2018 stroomden er meer personen uit de bijstand uit, dan er instroomden. Hierdoor is het totale bestand in 2018 afgenomen. Het aantal huishoudens met budgetbeheer is toegenomen in 2018.
instroom nieuwe huishoudens in de bijstand	648	747	562	494	
uitstroom huishoudens uit de bijstand	503	586	615	604	
aantal huishoudens met Budgetbeheer	363	364	356	393	
preventiequote (het verschil tussen het aantal ingediende aanvragen en toegekende uitkeringen)	25,6%	19,6%	27,5%	25,4%	

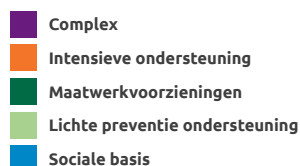
* Een aantal cijfers bij het onderdeel Sociale basis ontbreekt, omdat de inwonersonderzoeken Leefbaarheidsmonitor en Inwoners aan het Woord eens per twee jaar worden uitgevoerd.

In onderstaand overzicht koppelen we de financiële producten van de begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 aan de thematische indeling van de Sociale Monitor. Zodoende wordt de afbakening van de verschillende thema's duidelijk. De vermelde bedragen betreffen de lasten zoals gerealiseerd voor 2018.

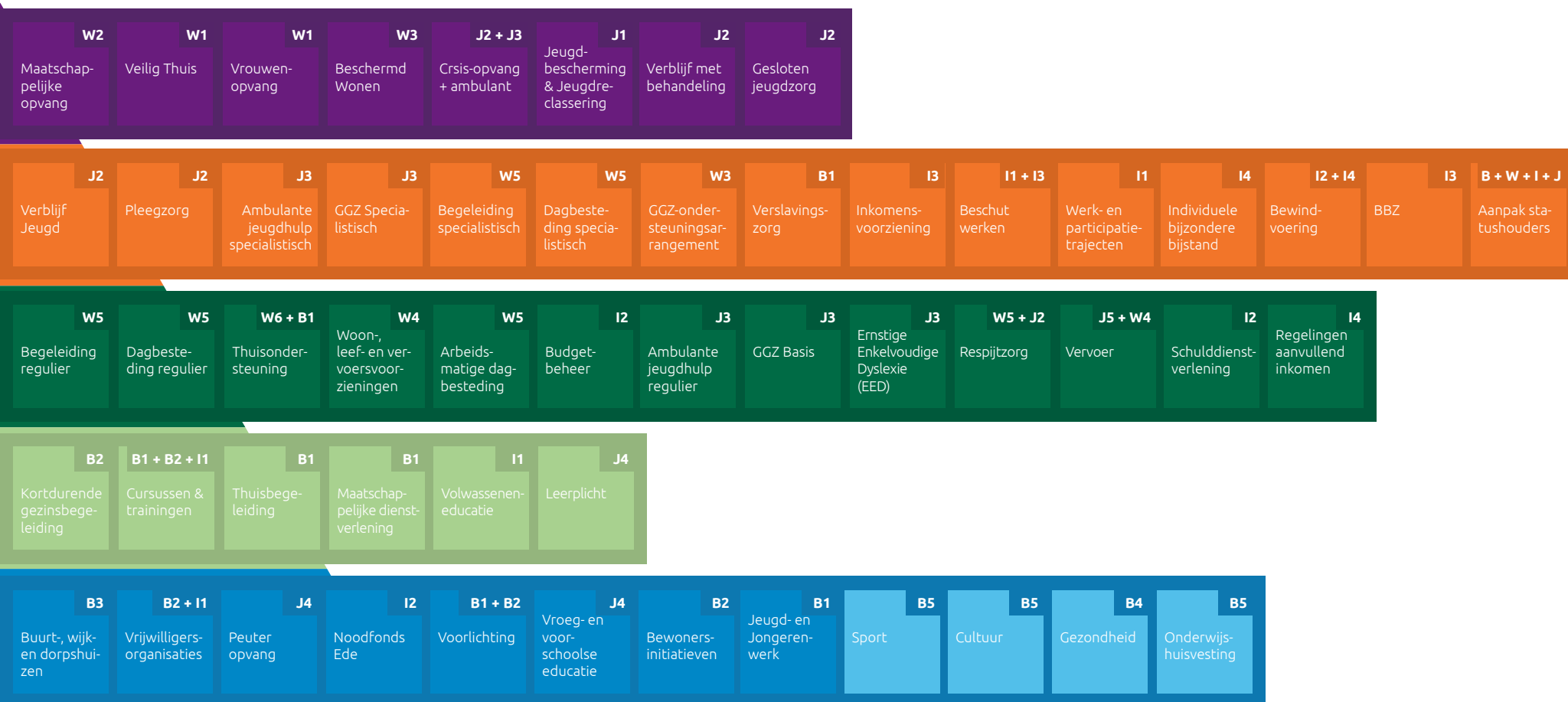
Koppeling vier hoofdstukken aan programmastructuur

Nb. Op een aantal producten is er sprake van baten. Op die producten ontvangt de gemeente inkomsten, bijvoorbeeld via eigen bijdragen. De belangrijkste baten zijn: de rijksuitkering voor bijstand op I3 inkomensvoorziening, eigenbijdrage inkomsten voor Wmo-voorzieningen op W4, W5 en W6 en rijksbijdrage voor onderwijsachterstanden op J4.

Onderstaand overzicht toont de verschillende voorzieningen binnen de begrotingsprogramma's 1,2 en 3. Deze voorzieningen zijn gerangschikt naar de indeling van de piramide (van zwaar naar licht) zoals beschreven in hoofdstuk 1. Met de codering bij voorzieningen kan een koppeling worden gemaakt met het financiële product. Deze wijze van ordenen helpt bij het ontschotten van de verschillende domeinen. Voorbeelden van domeinoverstijgend werken zijn arbeidsmatige dagbesteding (snijvlak Wmo en participatie), thuisbegeleiding (snijvlak Wmo en Jeugd) en de aanpak 18+/18- (snijvlak Jeugd en Wmo).

3.

Bevindingen

3.1 Algemeen

Onze inwoners die erop aangewezen waren, hebben hulp en ondersteuning gekregen. Over het algemeen zijn onze inwoners tevreden met de hulp. Tegelijkertijd is de gemeente in 2018 geconfronteerd met oplopende financiële tekorten, wat voortkomt uit een combinatie van tekortschietende (rijks) budgetten en een gestegen vraag. Tevens is duidelijk dat de gegevens over een periode van vier jaar ons nog geen duidelijke trend tonen. Ten eerste zijn de cijfers uit 2015 minder betrouwbaar dan we zouden willen. Dit heeft te maken met de overdracht van data uit oude gegevensbestanden. Ten tweede vergt de gewenste beweging een lange adem die pas na verloop van jaren tot de verwachte zichtbare veranderingen zal leiden.

3.2 Sociale basis

Ede kent een fijnmazig en sterk netwerk met veel inwoners die zich vrijwillig inzetten voor hun omgeving. 93% van de inwoners van Ede kan terugvallen op familie en vrienden dan wel mensen in de buurt wanneer zij zelf hulp of zorg nodig hebben. Het beroep op vrijwilligers neemt de laatste jaren toe en de verantwoordelijkheden worden zwaarder. Deze ontwikkeling zal de komende jaren doorzetten.

Voor het slagen van de transformatie in het sociaal domein en het beperken van de kosten, is een sterke sociale basis nodig. Een sterke sociale basis kent een preventieve werking. Als de sociale basis floreert, blijven inwoners langer actief, zijn zij minder eenzaam en zoeken zij bij elkaar steun en ondersteuning. Op deze manier willen we de inzet van formele zorg daar waar mogelijk voorkomen en daar waar nodig tijdig en passend maken.

Via diverse lijnen is de versteviging van de sociale basis in 2018 verder doorgevoerd. Zo is het aantal initiatieven en gebruikers van het initiatief Ede Doet verdubbeld ten opzichte van 2017 en heeft de gemeente samen met de buurt-wijk- en dorpshuizen een visie ontwikkeld op hoe deze BWD-huizen kunnen ontwikkelen naar huiskamers van de buurt.

Ondanks deze goede ontwikkelingen, hebben we ook geconstateerd dat het verstevigen van de sociale basis, een traject is dat niet van de ene op de andere dag gereed is. Er is tijd nodig om in alle gebieden activiteiten en ondersteuningsaanbod op maat te organiseren, netwerken te ontwikkelen en professionals buiten hun eigen werkkterrein te laten kijken.

3.3 Wmo

We zien in 2018 nog geen substantiële daling binnen de totale groep inwoners die dagbesteding en begeleiding ontvangt, en ook het aantal dagdelen geïndiceerde dagbesteding en begeleiding neemt nog niet af. Momenteel ontwikkelen we een monitoringsinstrument om de gewenste beweging van zwaar naar licht beter inzichtelijk te kunnen maken. Het aantal cliënten dat in 2018 voor het eerst gebruik maakt van Wmo-ondersteuning stijgt ten opzichte van 2015.

De komende vergrijzing en de stijgende levensverwachting doet het aantal 'oudste' ouderen (75 jaar en ouder) verder toenemen. Het aantal inwoners dat steun of meer steun nodig heeft zal naar verwachting stijgen.

Gemeente Ede vindt het belangrijk dat mensen zo gewoon

mogelijk kunnen wonen. Een probleem dat zich voordoet bij de extramuralisering en de beweging van zwaar naar licht is gebrek aan passende sociale huurwoningen. Voldoende passende (huur)woningen aangevuld met zorg op maat zijn immers een belangrijke opstap naar een zelfstandig leven en wonen. Op dit moment is er een groot tekort aan goedkope (huur)woningen. Tot 2029 zijn 1.000 tot 1.200 goedkope huurwoningen nodig. Die gaan gebouwd worden door corporaties en door marktpartijen. Inzet van beleid is om (al dan niet tijdelijke) flex-woningen voor de kleine huishoudens te bouwen. Ook bestaande gebouwen, die nu leegstaan en die geschikt kunnen worden gemaakt voor kleine woonvormen worden meegenomen.

3.4 Jeugdhulp en Onderwijs

Binnen het jeugddomein zien we een lichte afname van de groei van de meest zware vormen van jeugdhulp. In 2018 hebben meer kinderen jeugdhulp ontvangen. De huisarts is de meest voorkomende verwijzer voor GGZ. Voor ambulante jeugdhulp, waaronder begeleiding, pleegzorg en behandeling is de gemeente de meest voorkomende verwijzer. Gemeente Ede voert regie (ondanks dat zij geen verwijzer is) via de inzet op de Specialistische Ondersteuning van Huisartsen (SOH). Door inzet van een SOH en samenwerking met onderwijs geven huisartsen minder beschikkingen JGGZ af en verwijzen zij sneller naar de juiste zorg. We zetten er op in de inzet van de SOH's te flexibiliseren en sterker te verbinden met het Toegangsteam Jeugd.

De stijging van het gebruik van jeugdhulp in 2018 kan deels worden verklaard door een betere vindbaarheid van de toegang tot jeugdhulp via bijvoorbeeld scholen. Wanneer jongeren eenmaal in het systeem

voor jeugdhulp zitten, vindt ook regelmatig doorverwijzing plaats naar andere aanbieders. Daarnaast is er sprake van meer stapeling van jeugdhulp. Verder constateren we dat er meer gebruik wordt gemaakt van nieuwe vormen van jeugdhulp op of nabij school.

Gemeente Ede zet de komende periode intensiever in op actieve regie voor alle in te stromen verblijfscliënten.

3.5 Participatie, Werk en Inkomen

In Ede daalt het totaal aantal huishoudens met een bijstandsuitkering in 2018 met bijna 6%. Hiermee loopt Ede in de pas met het landelijk gemiddelde. De daling met 2%-punten van het aantal huishoudens dat uit de uitkering stroomt is een indicatie dat voor een groep inwoners betaalde arbeid ondanks de aantrekkende economie een complexe opgave blijkt. Als de economische omstandigheden niet verslechteren kan vanaf 2020 een afname van het bestand met 5% naar 1703 huishoudens worden gerealiseerd. Belangrijkste relativering is de toenemende complexiteit van de groep inwoners die instroomt.

Op grond van de analyse over 2017 waren speerpunten zoals vermeld in de vorige editie van Sociale Monitor gericht op drie aandachtsgroepen.

- Jongeren onder de 27 jaar. Voor deze groep zijn in 2018 naast andere uitstroomrichtingen zoals werk ook 51 jongeren vanuit de uitkering uitgestroomd naar een opleiding;
- Ouderen boven de 45 jaar. Ook bij deze groep is in 2018 een duidelijke afname te zien. Er is een uitstroom van 25,1% in 2018, waar dat in de voorgaande jaren lager was;

- Statushouders. Voor deze groep is in 2018 een speciale training 'Krachtig aan de slag' gestart. De training is gericht op het trainen van sollicitatievaardigheden met extra aandacht voor digitale vaardigheden.

Uit onderzoek dat gemeente Ede in 2018 uitvoerde blijkt dat de helft van de respondenten een beetje geld overhoudt van het huishoudensinkomen. Eén op de vijf houdt veel geld over. Van de 15 tot 30-jarigen maakt 4,5% schulden om rond te kunnen komen. De helft van de inwoners had een hypotheekschuld. Een kleine groep had andere schulden, zoals een studieschuld (4,5%), een betalingsachterstand woonlasten (1,5%) of een schuld bij een webwinkel, telefoonmaatschappij of een persoonlijk lening (2,5%).

Gemeente Ede gelooft in een integrale aanpak van armoede en een nadrukkelijke verbinding met andere beleidsterreinen omdat geldproblemen vaak in de weg staan van een beter perspectief voor een individu of een gezin. Het percentage succesvol afgehandelde schuldregelingen neemt toe van 65,8% in 2017 naar 71,5% in 2018.

Ede kent een ruimhartig beleid voor inwoners met een laag inkomen. In 2017 zijn de inkomensondersteunende regelingen in Ede verruimd. De inkomensgrens voor inkomensondersteuning is verruimd tot 130% van het sociaal minimum. Vanwege de verruiming van het minimabeleid en een toenemende bekendheid met de regelingen is het aantal huishoudens dat gebruik maakte van bijzondere bijstand of een minimaregeling tussen 2015 en 2018 met meer dan 30% gestegen.

3.6 Cliënttevredenheid

Cliënten zijn over het algemeen tevreden over de zorg die is ontvangen. De meeste indicatoren geven een vergelijkbaar beeld met vorig jaar. In 2019 starten we een traject waarmee we sociaal domein breed cliëntervaringen in beeld krijgen. De start vindt plaats in de zomerperiode. In de tweede helft van 2019 kunnen we voor zowel Wmo, Jeugdhulp als Werk en Inkomen een beeld schetsen van de resultaten.

3.7 Budget

Waar wij de eerste jaren na de decentralisaties nog te maken hadden met financiële overschotten zijn inmiddels in het sociaal domein forse tekorten ontstaan. De uitdaging daarbij is het bieden van kwalitatief goede, effectieve en efficiënte zorg binnen de kaders van een duurzaam financieel perspectief. Er zijn in 2018 maatregelen ontwikkeld voor een ombuiging van € 6,5 miljoen. Om te komen tot een duurzaam financieel perspectief zijn bij de perspectiefnota 2020 - 2023 aanvullende maatregelen voorbereid. Het maatregelenpakket heeft twee belangrijke pijlers, namelijk 'investering in regie' en 'investering in de sociale basis'. Beiden zijn essentieel voor de transformatie van het sociaal domein. Het maatregelenpakket, inclusief de investering in regie en de sociale basis, telt op tot € 4,5 miljoen voordelig. Informatie hierover is separaat aangeboden en besproken tijdens de informatieve behandeling op 20 juni in de gemeenteraad.

4.

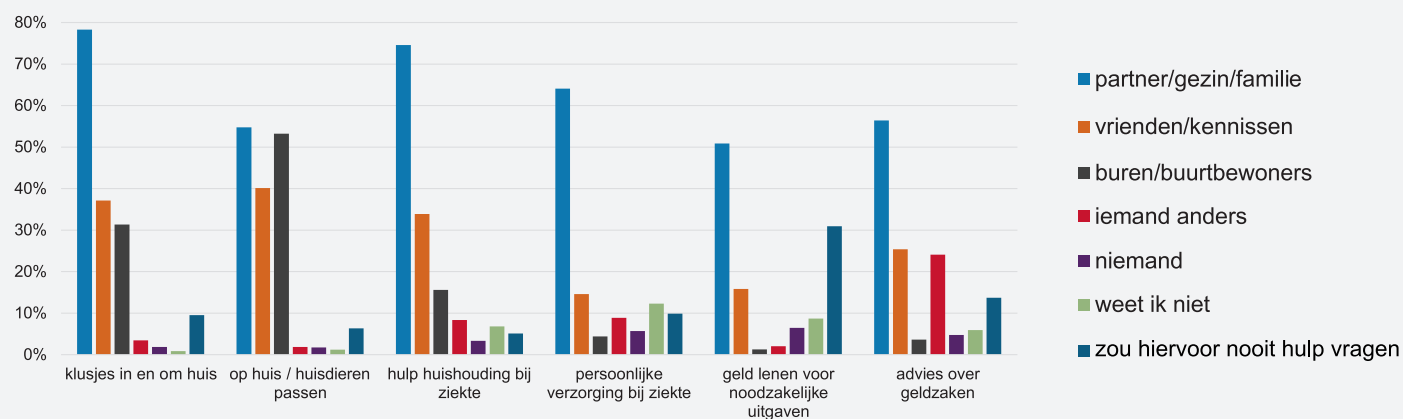
Sociale basis

4.1 Inwoners in beeld

Informele hulp

93% van de inwoners van Ede kan terugvallen op familie en vrienden dan wel mensen in de buurt wanneer zij zelf hulp of zorg nodig hebben. Onderzoek uit 2018 laat zien dat veel inwoners voor onbetaalde hulp of zorg terecht kunnen bij de partner/het gezin of bij familie. Voor klusjes in en om huis en de verzorging van planten en huisdieren bij afwezigheid kunnen veel inwoners (ook) terecht bij vrienden en/of buren. De grootste drempel voor het vragen van hulp bestaat bij het lenen van geld; 30% van de inwoners zegt hiervoor nooit hulp te zullen vragen.

Figuur 1. % dat terecht kan bij anderen voor onderlinge hulp, 2018 (N=935)

Een vijfde van de respondenten krijgt hulp van anderen dan thuiswonende gezinsleden bij de huishouding, verzorging, vervoer en/of administratie. Figuur 2 laat zien dat één op de vijf respondenten hulp krijgt in de huishouding; 10% krijgt betaalde hulp en 8% krijgt hulp van familie of vrienden. Van de 75-plussers heeft 35% betaalde hulp in de huishouding. Eén op de tien respondenten krijgt hulp bij de administratie en/of bij geldzaken, vooral van familie of vrienden.

Aandacht voor eenzaamheid

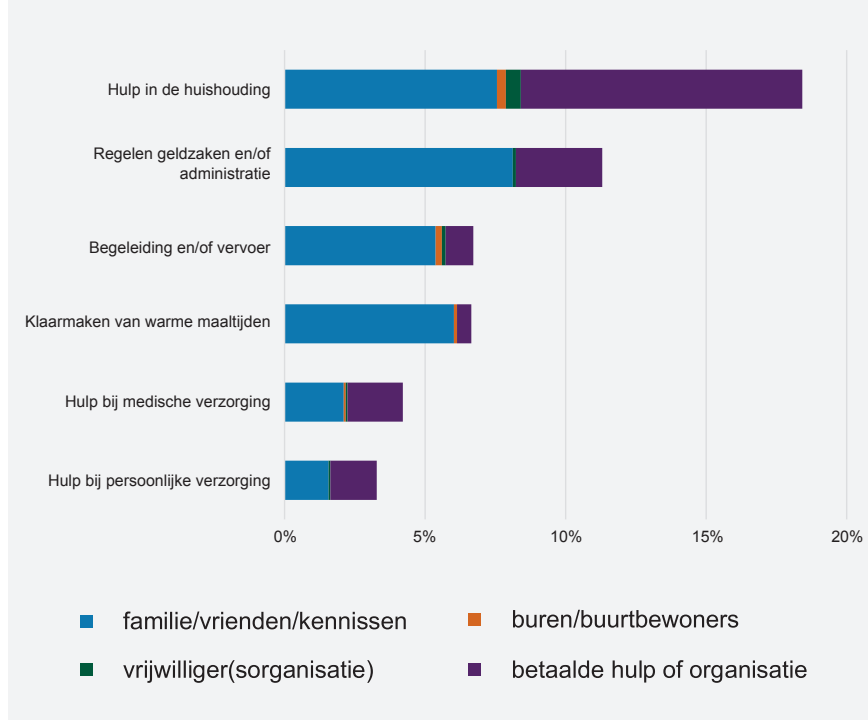
Vanwege de actuele aandacht voor het thema eenzaamheid is ervoor gekozen om eenzaamheid in 2018 uitgebreider te meten. Volgens de gehanteerde eenzaamheidsschaal is 33% van de respondenten van 19 jaar en ouder eenzaam. Landelijk heeft 43% van deze groep eenzaamheidsgevoelens. Ernstige eenzaamheid komt vooral voor onder 85-plussers, weduwen/weduwnaars en gescheiden mensen, laag opgeleiden en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Gemeente Ede wil alert zijn op gevoelens van eenzaamheid en de mogelijkheden bieden om dit weg te nemen als dit gewenst is. Er wordt ingezet op bewezen effectieve maatregelen.

4.2 Voorzieningen en activiteiten

Op weg naar een sterke sociale basis

Het beroep op vrijwilligers neemt de laatste jaren toe en de verantwoordelijkheden worden zwaarder. Deze ontwikkeling zal de komende jaren doorzetten. Een sterke sociale basis wordt ook belangrijker, vanwege druk op de (budgetten) Wmo en Jeugd. Preventie via de sociale basis zorgt voor minder geïndiceerde zorg. Voor het blijvend functioneren van tal van maatschappelijke organisaties is de inzet van vrijwilligers essentieel. In opdracht van de gemeente zetten

Figuur 2. % dat hulp krijgt van anderen dan huisgenoten, 2018 (N=935)

Malkander, Sportservice Ede en MEE in op effectieve, professionele vrijwilligersondersteuning en - begeleiding.

Gebiedsagenda's

De gebiedsagenda's vormen een belangrijk instrument om samen met inwoners en partners, inwoners en partners in het wijkwerk vorm te geven aan de sociale basis. In de eerste helft van 2018 zijn

gesprekken gevoerd door diverse partijen. Hieruit zijn de volgende ontwikkelopgaven gedestilleerd:

- De buitenruimte is van iedereen;
- Omzien naar elkaar;
- Iedereen doet mee en draagt bij;
- Opgroeien met perspectief;
- Langer zelfstandig wonen in de wijk of het dorp;
- Veilig en prettig samenleven.

De gebiedsagenda's vormen input voor beleidsontwikkeling en voor de jaarplannen van de wijkteams.

Vrijwilligerswerk en vrijwillige inzet

Ede kent een fijnmazig en sterk netwerk met veel inwoners die zich vrijwillig inzetten voor hun omgeving. Zo'n 40.000 volwassen inwoners (44%) zetten zich vrijwillig en zonder betaling in voor een sportvereniging, school of kerk, helpen bij het draaiende houden van een museum of zijn 'maatje' van een gehandicapte jongere.

	Aantal vrijwilligers	Vrijwilligers uren	Aantal projecten/ activiteiten
Stichting Present	788	2.037	120
Netwerk Dien je Stad	1.329	2.605	395
Stichting Tot uw Dienst	11		1.798
Kenhem Community	51	3.167	210
Totaal	2.179	7.809	2.523

Gemeente Ede subsidieert verschillende vrijwilligersorganisaties:

- Stichting Present zorgt ervoor dat mensen naar elkaar omzien.
- Netwerk Dien je Stad biedt hulp en netwerk aan mensen die

weinig of geen netwerk hebben. Dien je Stad richt zich speciaal op jongeren die alleen of met anderen iets voor (kwetsbare) mensen willen betekenen.

- Stichting Tot uw dienst! helpt verschillende doelgroepen in het kader van vrijwilligerswerk, re-integratie en/ of participatie.
- Kenhem Community wil mensen in de wijk Kernhem met elkaar verbinden via activiteiten en ontmoetingsplekken.

Ondersteuning mantelzorgers

18% van de Edenaren geeft minimaal 1 keer per week mantelzorg, vrijwel gelijk aan voorgaande jaren. De helft van hen combineert de zorg met een betaalde baan. Onder dagelijkse mantelzorgers voelt 22% zich (tamelijk) zwaar belast. Het aandeel (enigszins tot zwaar) belaste mantelzorgers is het hoogst onder 45 tot 65-jarige mantelzorgers (50%).

Het beleid gericht op mantelzorgondersteuning krijgt in Ede op verschillende manieren vorm:

- Malkander heeft een expertrol naar andere organisaties en adviseert en ondersteunt individuele mantelzorgers;
- Mantelzorgers kunnen jaarlijks een waardering bij de gemeente aanvragen;
- Mantelzorgers komen in aanmerking voor thuisondersteuning mantelzorg. Deze hulp is bedoeld voor het eigen huishouden van de mantelzorger;
- Via respijtzorg verblijft degene die zorg nodig heeft voor kortere tijd in een zorginstelling. Huisgenoten worden zo even ontlast.

Ontvangers van mantelzorgondersteuning zijn in 2018 positiever over de kwaliteit van de ondersteuning (64% positief) dan in 2016 (52% positief) en voelen zich daardoor minder belast (61%). Ook vinden zij

dat beter rekening gehouden is met hun wensen/behoefte (60% in 2018 en 44% in 2016). Ondersteuning en advies van mantelzorgers is steeds meer een taak van zorgaanbieders. Eén op de zeven mantelzorgers die ondersteuning krijgen, geeft aan ondersteuning te krijgen via Malkander, net als in 2016.

43% van alle mantelzorgers heeft weleens gehoord van Malkander mantelzorgondersteuning. Onder (tamelijk) zwaar belaste mantelzorgers is dat slechts een fractie hoger.

	2015	2016	2017	2018
Toegekende Mantelzorgwaarderingen	1.119	1.249	2.041	2.151
Thuisondersteuning Mantelzorgers	105	307	478	467
Respijtzorg / kort verblijf	8	17	30	30

Het aantal toegekende mantelzorgwaarderingen is in 2018 licht gestegen ten opzichte van 2017.

Respijtzorg of kortdurend verblijf betekent dat mensen die thuis begeleiding of ondersteuning krijgen, voor een korte tijd in een instelling verblijven. Er wordt nog weinig gebruik gemaakt van respijtzorg onder deze groep inwoners.

Buurt-, wijk- en dorpshuizen

De 11 buurt-, wijk- en dorpshuizen (BWD-huizen) ontwikkelen zich steeds meer tot Huiskamers van de Buurt. Hier worden activiteiten geboden voor veel verschillende doelgroepen, waar mogelijk gecombineerd met (in)formele ondersteuning. Gemeente Ede zet in op het realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken (LDO). Door dagactiviteiten in LDO's aan te bieden hoeven inwoners minder naar gespecialiseerde instellingen vervoerd te worden

en kunnen ze – net als andere inwoners – (deels) in hun eigen buurt terecht. Dergelijke dagactiviteiten vinden nu al plaats in buurtcentrum De Kolk in Ede-West. Cliënten nemen hier bijvoorbeeld deel aan beweegactiviteiten, maar ook helpen zij bij het bereiden van maaltijden. Begeleiders gebruiken het buurthuis ook voor individuele gesprekken met cliënten. Een uitbreiding van LDO's wordt momenteel onderzocht.

Initiatieven in Ede-Zuid

In Ede-Zuid zijn de afgelopen periode verschillende initiatieven gestart. In 2017 hebben enkele bewoners de Doe- en Leerplaats in de hoogbouwflat Groot Haversteeg ontwikkeld. Dit is een veilige plek en uitvalsbasis voor bewoners, een broedplaats voor talentontwikkeling en een ruimte voor ontwikkeling van initiatieven. Het centrale doel is om bewoners te stimuleren en ondersteunen bij het mee kunnen en willen doen in de Edese samenleving. Vanuit de pilot wordt toegewerkt naar een *right to challenge* gedachte.

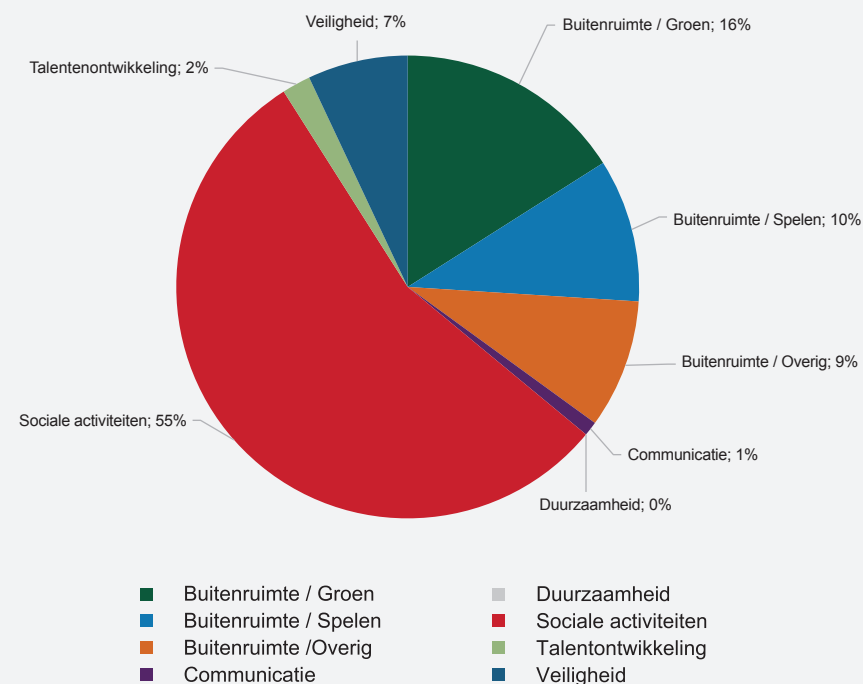
Vanuit de Doe- en Leerplaats wordt de samenwerking gezocht met initiatieven zoals:

- Thuis in Zuid, een laagdrempelige inloop voor bewoners van de hoogbouwflats in Ede-Zuid.
- Krajicek Playground, een speelveld in Ede-Zuid waar onder begeleiding wordt gesport en gespeeld. De buurtsportcoaches van Sportservice ondersteunen een groep jongeren die zich als rolmodel en vanuit een *scholarship* inzetten voor de eigen buurt.

Bewonersinitiatieven

Ede Doet is een belangrijk platform voor bewonersinitiatieven in Ede. Inwoners kunnen hier samen met buurtgenoten nieuwe initiatieven starten of initiatieven van anderen steunen. Om dit te stimuleren ontvangen alle huishoudens in de gemeente Ede op

Figuur 3. Verdeling initiatieven Ede Doet, 2018

meerdere momenten in het jaar een cheque ter waarde van € 7,50. Dit bedrag kunnen zij doneren aan een initiatief om hun buurt beter, leuker of mooier te maken. Bewoners hebben in 2018 samen ruim 65.000 cheques geactiveerd ter waarde van bijna € 500.000,-. In december 2018 telt Ede Doet ruim 6.000 gebruikers, waarvan bijna 400 gebruikers zelf een initiatief hebben aangemeld. Het aantal initiatieven en gebruikers is verdubbeld ten opzichte van 2017.

Sport

Sport is een belangrijk onderdeel van de sociale basis. Via sport ontmoeten inwoners elkaar, bouwen zij een netwerk op en blijven zij langer gezond. Ede kent een uitgebreid sportaanbod. Naast sportaccommodaties zijn er verenigingen, sportscholen en vindt individuele sportbeoefening plaats. Het aandeel sporters in de Edese bevolking is al jarenlang vrijwel constant.

Onderzoek uit 2018 geeft het volgende beeld:

- 49% voldoet aan de beweegnorm
- 58% doet aan sport
- ruim 90% is tevreden of neutraal over de sportaccommodaties in Ede

Op het gebied van sport zien we in 2018 de volgende ontwikkelingen:

- Aangepast sporten heeft in 2018 veel aandacht gekregen door te starten met de website [Uniek Sporten](http://www.unieksporten.nl) (www.unieksporten.nl). Op deze website is het aangepaste sportaanbod in de gemeente Ede te vinden. Hierdoor kunnen meer mensen een passend sportaanbod vinden;
- Met sportvereniging en gebruikers van sportpark Peppelensteeg is een aanzet gemaakt voor een Open Sportpark zodat het sportpark ook een thuis wordt voor recreanten, wandelaars en de wijkbewoners;
- Er is een samenwerking opgestart tussen Werkkracht, Sportservice Ede en Menzis met als doel mensen via een verbetering van leefstijl beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt.

Cultuur

Ook cultuur is van belang voor de sociale basis, bijvoorbeeld door ontmoeting en het opbouwen van een netwerk.

- In 2018 ontvingen 60 amateurkunstverenigingen in gemeente Ede die bijdragen aan leefbaarheid en sociale cohesie een waarderingssubsidie;
- Cultura is steeds actiever in het sociaal domein. Binnen de bibliotheek worden cursussen gericht op digitale- en taalvaardigheden georganiseerd. Deze hadden in 2018 in totaal 611 deelnemers (503 in 2017);
- Cultura Stadspoort ontwikkelt zich tot een plek in de wijk voor ontmoeting en ontwikkeling. Samen met Malkander en inwoners zijn activiteiten ontwikkeld, zoals het Taalcafé, Voorleestijd en Muziek op Schoot;
- Het Taalhuis bereikt inwoners die moeite hebben met taal en daardoor moeite hebben mee te doen in de samenleving. Er zijn nu drie Taalcafés verspreid over Ede. Er werken 70 vrijwilligers. In 2018 is Taalhuis Junior verder ontwikkeld in samenwerking met gemeente, consultatiebureaus, kinderopvang, logopedie, scholen en bso's;
- Cultura startte in 2018 met de programmering van theatervoorstellingen en filmvoorstellingen met een maatschappelijk thema. De voorstellingen hebben een impact op de bezoekers;
- Atelierklas: leerlingen van praktijkonderwijs Het Streek die vanwege een laag IQ, ontwikkelingsstoornissen en/of trauma's moeite hebben om zich te uiten, zijn aan de slag met beeldende kunst. Effecten bij de leerlingen zijn zichtbaar op beter kunnen concentreren, meer praten, samenwerken en trots zijn op wat zij gemaakt hebben.

4.3 Inzicht in maatschappelijke effecten

Met vrijwilligersorganisaties is in 2018 gewerkt aan het beter inzichtelijk maken van hun maatschappelijke effecten. Op basis van beleidsdoelen, gewenste resultaten en ingezette activiteiten komen we zo steeds dichterbij de essentie van wat we met elkaar willen bereiken. Bovendien wordt op deze manier beter zichtbaar hoe activiteiten bijdragen aan de doelen en resultaten. En dat helpt om erachter te komen of de juiste activiteiten worden ingezet, wat de effecten zijn van het gevoerde beleid en waar op kan worden bijgestuurd. Dit helpt om samen met inwoners en maatschappelijke partners te leren en te verbeteren.

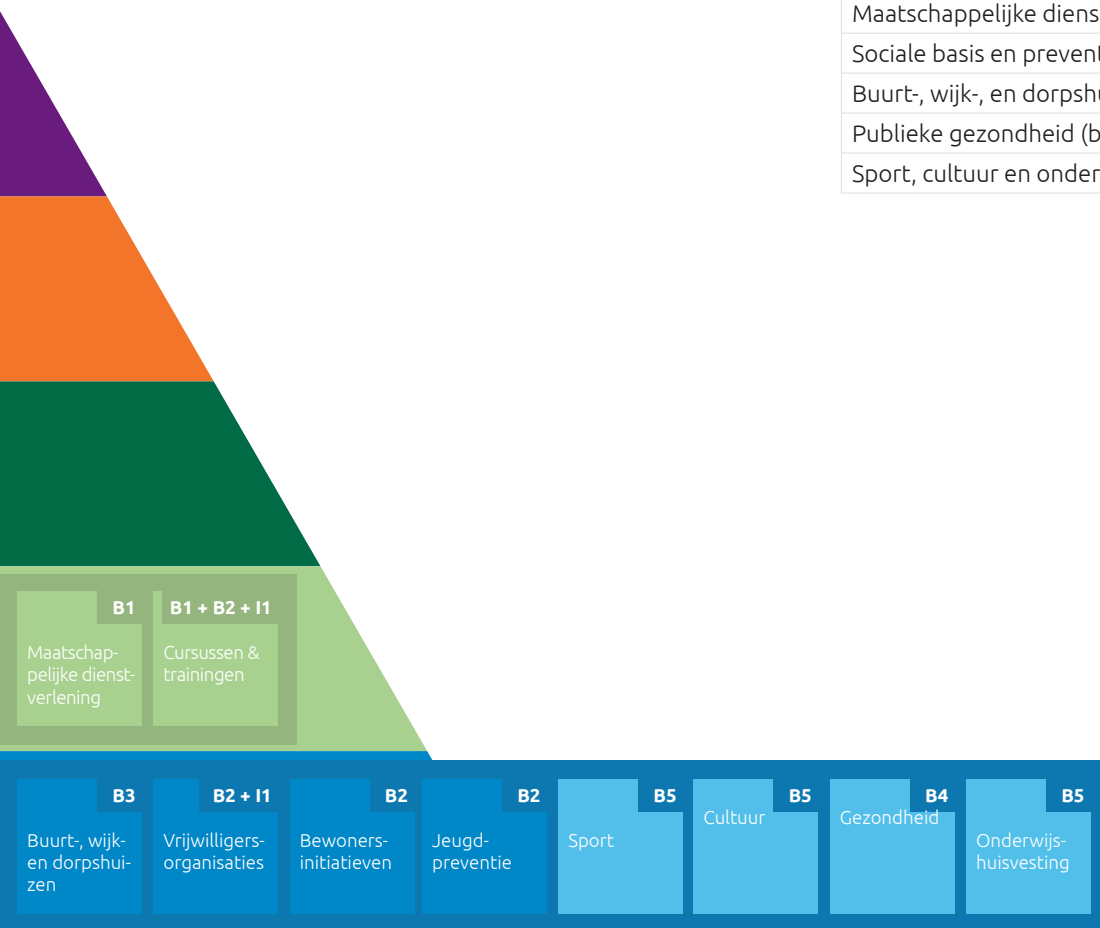
Enkele voorbeelden van uitgevoerde onderzoeken en effectmetingen:

- Malkander heeft een groep van 99 inwoners vragen gesteld over contact en de bereikbaarheid van de sociaal werkers. Inwoners zijn over het algemeen positief. 82% geeft aan dat de sociaal werkers vaak of altijd goed benaderbaar zijn. 77% geeft aan tijdig te worden geholpen. Aan de inwoners is ook gevraagd in hoeverre Malkander heeft bijgedragen aan het verbeteren van de situatie. Gemiddeld rapportcijfer voor deze bijdrage is een 7,6.
- Het Toon Hermans Huis Ede heeft onder een groep inwoners onderzoek verricht naar het effect dat inloophuizen hebben op hun bezoekers. Omdat het een kleine groep betreft zijn de resultaten niet representatief.
- Vrijwilligers van Present Ede geven de projecten waar zij aan verbonden zijn een 8,1. Daarnaast geeft 96% van de vrijwilligers aan na hun Present project vaker iets voor een ander te willen betekenen
- Netwerk Dien je Stad neemt deel aan het traject om meer te kunnen sturen op activiteiten en om processen te verbeteren.

4.4 Inzicht in geldstromen

De activiteiten en voorzieningen uit de sociale basis zijn hieronder weergegeven. Donkerblauw staat voor de kern van de opgave zoals besproken in dit hoofdstuk. Ook Sport, Cultuur, Gezondheid, Onderwijshuisvesting en Sociaal Teams zijn meegenomen in onderstaand overzicht.

Onderdeel	Kosten 2018
Maatschappelijke dienstverlening (b1)	€ 9,5 mln.
Sociale basis en preventie jeugd (b2)	€ 4,0 mln
Buurt-, wijk-, en dorpshuizen (b3)	€ 1,4 mln.
Publieke gezondheid (b4)	€ 3,8 mln.
Sport, cultuur en onderwijshuisvesting (b5)	€ 22 mln.

'Ze zeggen wel dat de jeugd van tegenwoordig niets voor anderen doet, maar ik heb hierdoor een heel stuk vertrouwen in de mensheid teruggekregen.'

4.5 De transformatie in de praktijk

Vertrouwen in de mensheid

Dirk Blokhuis zit met zijn maatje Jan aan de koffie als wij om half twee aanbellen.

Een paar minuten later staat Evaline Klopper van Present Ede voor de deur. 'Wauw, wat een mooi kleurtje!' roept ze uit.

'Ja hè, zo kan ik weer mensen ontvangen,' knikt Dirk.

Dirk is begin dit jaar naar het Bunschoterhof verhuisd en wilde graag een frisse start maken. De muren konden wel een beetje verf gebruiken, maar zelf schilderen was fysiek te zwaar en zijn laatste spaargeld had hij al in de meubels geïnvesteerd. Zijn vriend Jan, die twaalf jaar geleden als maatje bij hem langskwam en daarna besloot hem niet te laten vallen, stelde voor dat hij Malkander aan de overkant van de straat om hulp zou vragen.

Dirk: 'Dat vond ik wel moeilijk, want ik heb ontzettende drempelvrees, maar ik heb het gedaan.'

'Malkander heeft weer contact met Present,' legt Evaline uit. Zij is derdejaars student Social work aan de Christelijke Hogeschool Ede, liep vorig jaar een half jaar stage bij Present en is gebleven als groepenbegeleider. Met Dirk heeft zij besproken wat hij nodig had en daarna heeft zij vrijwilligers gezocht die het leuk vonden om dat te doen.

'Bij Present geven vrijwilligers zelf aan waar ze zin in hebben; klussen, wandelen, opruimen, daardoor zijn ze gemotiveerder en komen ze vaak terug.'

Dirk veert op: 'Nou, dat klopt! Een van die meiden die de slaapkamer hebben gedaan is woensdag met een vriendin teruggekomen voor de andere slaapkamer en de gang. Ze kwamen om twaalf uur en gingen om kwart over vijf weg. Echt schitterend. Die meiden liepen te zingen en te doen. Daar geniet ik echt vol van.'

Tegen zijn vriend Jan: 'Ze zeggen wel dat de jeugd van tegenwoordig niets voor anderen doet, maar ik heb hierdoor een heel stuk vertrouwen in de mensheid teruggekregen.'

Evaline: 'En u zei net dat u zo weer mensen kunt ontvangen hè?'

Dirk: 'Ja, dat klopt. Ik zit er weer netjes bij. Nu kan ik mijn zussen vragen of ze langskomen.'

5.

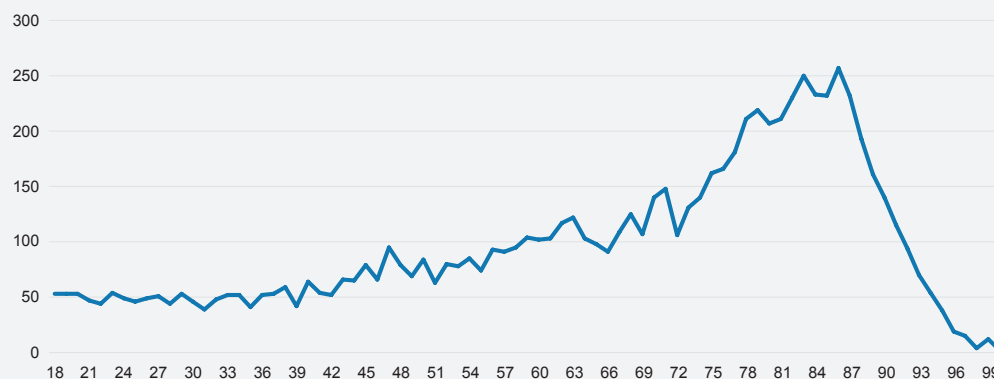
Wmo

5.1 Inwoners in beeld

In Ede blijft een toenemend aantal ouderen op hoge leeftijd nog relatief gezond. De komende vergrijzing en de stijgende levensverwachting doet het aantal 'oudste' ouderen (75 jaar en ouder) verder toenemen. Dit houdt voor Ede een verwachte stijging in van 9.000 'oudste' ouderen in 2018 naar 12.700 in 2030. Hoewel deze groei minder groot is dan landelijk zal het aantal inwoners dat steun nodig heeft in het dagelijks leven naar verwachting verder toenemen. Onderstaande figuur laat zien dat er sprake is van een toename van het aantal beschikkingen naarmate de leeftijd stijgt tot het 87ste levensjaar.

Inwoners van Ede kunnen indien nodig een beroep doen op ondersteuning vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Vormen van deze ondersteuning zijn hulp bij het huishouden (thuisondersteuning), een aanpassing aan hun woning, aangepast vervoer, begeleiding en/of dagbesteding.

Figuur 4. Aantal personen met Wmo-indicatie naar leeftijd, 2018¹ (N=8.256).

¹Op basis van geregistreerde indicaties in 2018. Inclusief vervoersdiensten.

Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

5.2 Het Wmo-gebruik nader bekeken

Lichte preventieve ondersteuning

We proberen door het versterken van de sociale basis en met lichte ondersteuning zoveel mogelijk zwaardere zorg te voorkomen. Dit vraagt van professionals om de (ver)zorgende rol los te laten en een overgang te maken van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Steeds meer wijzen zij inwoners op de eigen mogelijkheden, zoals het inzetten van hun sociaal netwerk en aansluiten bij bewoners- en vrijwilligersinitiatieven.

Maatschappelijk werk

Inwoners die tijdelijke ondersteuning nodig hebben op het gebied van relaties, geld, wonen, werk, gezondheid of gezin kunnen een beroep doen op kortdurende ondersteuning via algemeen maatschappelijk werk van organisaties zoals Opella, Icare en Stimenz.

Maatwerkvoorzieningen

Daar waar lichte preventieve ondersteuning niet volstaat en ondersteuning vanuit het sociale netwerk niet toereikend is, kunnen inwoners een Wmo-voorziening aanvragen. Voorafgaand daaraan vindt een maatwerkgesprek plaats. Daar wordt onder meer besproken wat mogelijk is binnen het eigen netwerk.

Ongeveer 10% van de cliënten maakt gebruik van een Persoonsgebonden Budget (PGB). Het PGB biedt ruimte om -zo mogelijk buiten de gecontracteerde zorgaanbieders en leveranciers om- ondersteuning in te kopen of een hulpmiddel aan te schaffen.

Hulp bij het huishouden

Hulp bij het huishouden is de meest gebruikte Wmo-voorziening. Dit wordt in Ede aangeboden als maatwerkvoorziening en als algemene

voorziening. Om hiervoor in aanmerking te komen vindt eerst een maatwerkgesprek plaats.

	2015	2016	2017	2018
Hulp bij het huishouden (maatwerk)	2.681	2.510	2.459	2.387
Hulp bij het huishouden (algemene voorziening)	-	-	119	232
Totaal	2.681	2.510	2.578	2.619

Begeleiding en dagbesteding

Inwoners die moeite hebben met zelfstandig wonen of met het organiseren van het dagelijks leven, komen in aanmerking voor begeleiding vanuit de gemeente. Dagbesteding houdt in dat inwoners in groepsverband en onder professionele begeleiding dagstructuur wordt geboden. De activiteiten zijn gericht op het behouden en verbeteren van vaardigheden. Voor beide geldt dat voorliggende voorzieningen uit het eigen netwerk, van mantelzorgers, vrijwilligers of van organisaties die werken in opdracht gemeente Ede, zoals Malkander, MEE of Sportservice Ede, niet voldoende is.

	2015	2016	2017	2018
Begeleiding regulier	850	633	594	594
Begeleiding specialistisch	602	776	828	920
Dagbesteding regulier	568	489	500	584
Dagbesteding specialistisch	165	264	247	200
Vervoer van en naar dagbesteding	370	408	425	478

Wat opvalt is de sterke stijging van het aantal cliënten met specialistische begeleiding sinds 2015 (+52%). Verklaringen voor de stijging van het aantal cliënten specialistische begeleiding:

- De doelgroep heeft zwaardere problematiek dan voorheen (o.a. door strengere toelatingseisen voor verpleeghuizen en instellingen voor gehandicaptenzorg).
- Meer kwetsbare inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen.
- Bij cliënten met dementie is sprake van een progressief karakter van de ziekte. Afschalen is hier geen reële optie.
- Aanbieders doen op dit moment de herindicatie, waardoor er vanuit de gemeente minder grip is op verwijzingen naar duurdere voorzieningen.

In 2018 is het aantal cliënten dat gebruik maakt van begeleiding en dagbesteding fors toegenomen. Het betreft daarbij met name begeleiding specialistisch en dagbesteding regulier. Er wordt meer zorg geleverd aan meer cliënten en dus stijgen de kosten. In Q4 van 2018 is actie ondernomen om daar waar mogelijk het aantal cliënten en indicaties terug te brengen. In overleg met intakers van de gemeente Ede en aanbieders zijn maatregelen genomen om verdere groei te beperken. Kijkend naar het eerste kwartaal van 2019 zien we een (lichte) kentering. Er is een lichte daling van het aantal cliënten.

Praktische Gezinsondersteuning (PGO)

PGO kenmerkt zich door het zo spoedig mogelijk inzetten van begeleiding voor kinderen en jongeren in de gemeente Ede. Hierbij is er sprake van samenwerking met het eigen sociaal netwerk en/of andere professionals. In 2018 zijn 63 trajecten afgesloten. Bij driekwart van de trajecten kan men weer op eigen kracht verder, eventueel met hulp van de sociale basis.

Woon-, leef- en vervoersvoorzieningen

Inwoners kunnen via de Wmo in aanmerking komen voor rolstoelen en woningaanpassingen, zoals een douchestoel of een traplift. In 2018 ging het om 1.230 rolstoelen en 890 woonvoorzieningen. Inwoners die zich niet zelfstandig kunnen verplaatsen, kunnen aanspraak maken op een indicatie voor een gehandicapten-parkeerkaart of -plaats, de regiotaxi of gebruik maken van de Valleihopper. Inwoners die gebruik maken van het Valleihopper betalen een opstaptarief en een tarief per gereisde kilometer. In totaal werden in 2018 meer dan 95.000 ritten gemaakt. Deze ritten waren goed voor bijna 650.000 kilometer. In juli 2019 wordt vrijwilligersvervoer Ede gestart. Inwoners worden gestimuleerd om vaker te kiezen voor vrijwilligersvervoer. Vrijwilligersvervoer is ook toegankelijk voor inwoners die niet in het bezit zijn van een regiotaxipas.

Wonen met zorg

Gemeente Ede vindt het belangrijk dat mensen zo gewoon mogelijk kunnen wonen. Er zijn verschillende redenen waarom mensen voor korte of langere tijd ondersteuning nodig hebben in hun woonsituatie. Denk aan mensen met een psychiatrische achtergrond of met een licht verstandelijke beperking. Maar ook aan mensen die bijvoorbeeld op straat hebben geleefd en via de opvang de weg naar zelfstandigheid willen inslaan. Om mensen in Ede de mogelijkheid te bieden voor de opstap naar zelfstandig leven en wonen, zijn goedkope (huur)woningen nodig. Aangevuld met zorg op maat. De Woonladder van Ede laat zien welke vormen van 'wonen met zorg' er zijn in Ede. Dit is vertaald in onderstaande tabel.

	Huidig (05/2019)	Extra nodig
Eenvoudige opvang	0	12
Opvang	32	0
Beschermd wonen	145	-45
Begeleid wonen	11	71
Geclusterd zelfstandig wonen	14	26
Zelfstandig wonen	0	400

Op dit moment is er een groot tekort aan goedkope (huur)woningen. Ede heeft een woningvoorraad met zo'n 20% sociale huurwoningen.

Er zijn circa 700 kleine en goedkope woningen (maandelijkse huur tot 607,46 euro) bij de corporaties, maar die zijn in gebruik. Jaarlijks komen 130 woningen beschikbaar voor verhuur. Tot 2029 zijn 1.000 tot 1.200 goedkope huurwoningen nodig. Die gaan gebouwd worden door corporaties en door marktpartijen. Inzet van beleid is om (al dan niet tijdelijke) flexwoningen voor de kleine huishoudens te bouwen. Ook bestaande gebouwen, die nu leegstaan en die geschikt kunnen worden gemaakt voor kleine woonvormen worden meegenomen.

Voor Beschermd wonen is de ambitie om de 145 intramurale plekken uiterlijk 2029 af te bouwen naar 100 plekken (-45). Tot 2022 is het streven om af te bouwen van 145 naar 110 plekken (-35).

Maatschappelijke opvang

Inwoners die, al dan niet gedwongen, dakloos zijn en die niet meer op een eigen netwerk terug kunnen vallen, kunnen terecht bij de maatschappelijke opvang. Hier krijgen zij tijdelijk onderdak en begeleiding om hun leven weer op de rit te krijgen. Gemeente Ede voert sinds 1 april 2019 zelf regie op de toegang. Sinds die tijd zijn de wachtlijsten sterk afgenomen en zijn er nieuwe beschikbare plekken vrijgekomen. Dit betekent dat er meer sprake is van doorstroming.

Vrouwenopvang

Vrouwen en kinderen die te maken hebben gehad met huiselijk geweld kunnen bij de vrouwenopvang in een veilige omgeving tot rust komen en praktische zaken regelen. Vrouwen worden tijdens het verblijf begeleid bij het verkennen van hun toekomstperspectieven. Door krapte op de sociale woningmarkt verblijven vrouwen soms langer dan gewenst in de vrouwenopvang.

Beschermd wonen

Onderstaande tabel bevat de beschikkingen voor inwoners van alle regiogemeenten. Tot 1 januari 2021 is gemeente Ede centrumgemeente voor Beschermd wonen. Vanaf dat moment vervalt de centrumgemeentelijke functie van Ede voor zowel beschermd wonen als voor opvang. Sinds 2017 is Wageningen zelfstandig het Beschermd Wonen gaan uitvoeren. Dit verklaart de daling in dat jaar.

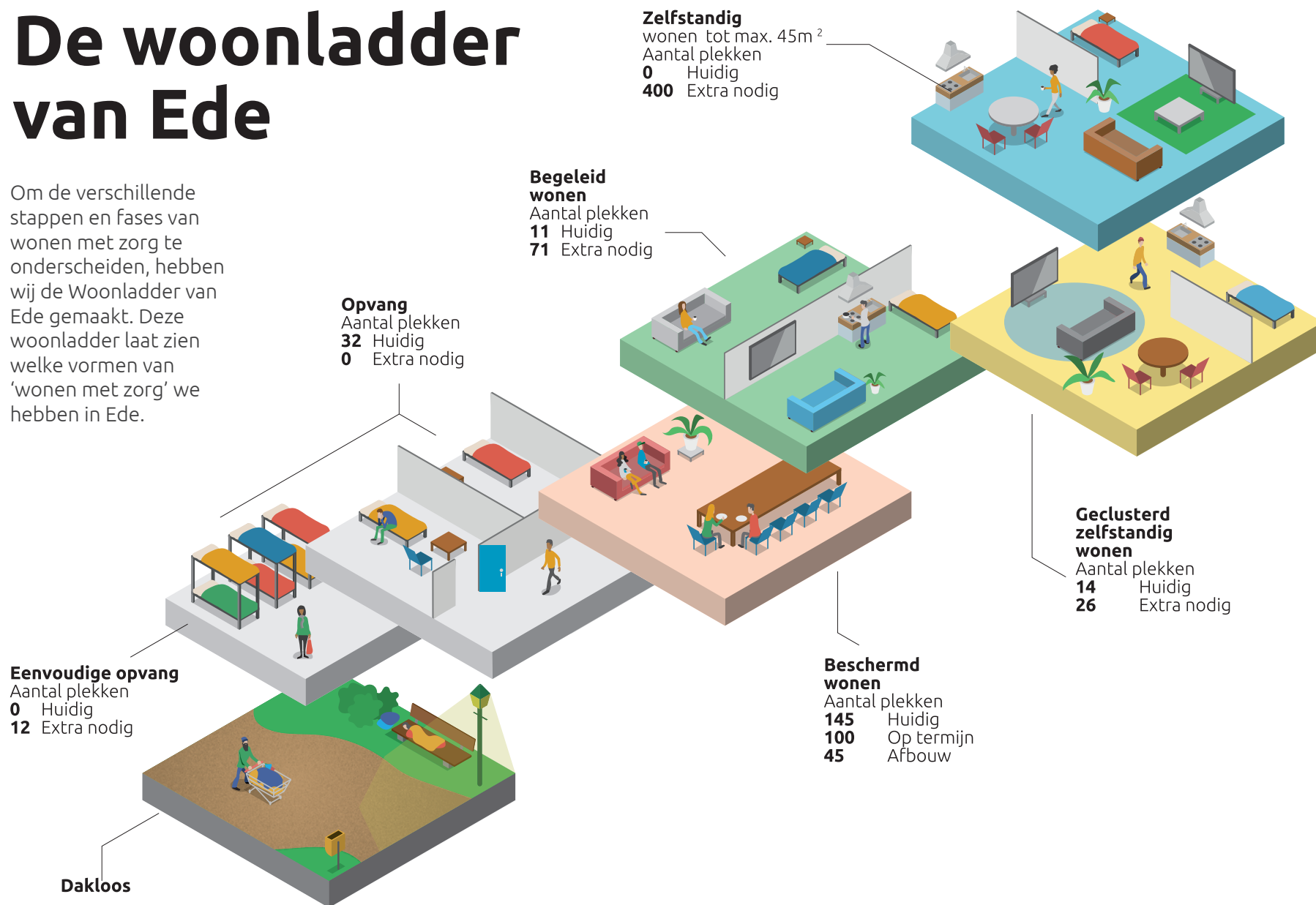
	2015	2016	2017	2018
Aantal unieke indicaties Beschermd wonen	559	509	382	396

Wmo-arrangement GGZ

Het Wmo-arrangement GGZ is een samenhangend pakket van begeleiding, dagactiviteiten, 24-uurs contact met een professionele begeleider en de mogelijkheid van tijdelijke kortdurende opname in Beschermd Wonen. Daarnaast is er begeleiding naar maatschappelijke participatie en ondersteuning van het netwerk. Het arrangement is bedoeld voor mensen die intensieve ondersteuning nodig hebben bij het (weer) zelfstandig wonen. In 2017 is dit door 5 inwoners gebruikt. In 2018 waren dit er al 23. Voor 2019 verwachten we een stijging.

De woonladder van Ede

Om de verschillende stappen en fases van wonen met zorg te onderscheiden, hebben wij de Woonladder van Ede gemaakt. Deze woonladder laat zien welke vormen van 'wonen met zorg' we hebben in Ede.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties

De dienstverlening van Veilig Thuis betreft de uitvoering van haar wettelijke taken als advies- en meldpunt voor vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling, het doen van onderzoek daarnaar en het actief bijdragen aan de (veiligheids-)keten. De cijfers in de bovenste rij van onderstaande tabel betreft vanaf 2018 alle meldingen die Veilig Thuis ontvangt. Meldingen zijn afkomstig van politie en andere professionals, maar ook van burgers. Er is voor Ede sprake van een stijging van het aantal meldingen en triage en het aantal gestarte onderzoeken. Daar staat tegenover dat er in 2018 minder ondersteuning gericht op veiligheid en herstel is ingezet.

Interventies	2016	2017	2018
Meldingen en triage	379	527	636
Ondersteuning gericht op veiligheid en herstel	-	33	23
Gestarte onderzoeken	66	35	50
Uitvoering tijdelijk huisverbod	10	9	10

Voorkomen verslaving

Er zijn in Ede verschillende activiteiten gericht op het voorkomen van verslaving:

- Er zijn in 2018 preventieve activiteiten uitgevoerd om alcoholgebruik tegen te gaan, zoals voorlichting op scholen en acties van Frisvalley.
- Proactief en op verzoek zijn in 2018 105 inwoners van Ede met een (dreigende) verslaving bezocht om verergering van de problematiek en terugval te voorkomen.

5.3 Clientervaringen

In 2019 wordt een traject opgestart dat tot doel heeft om vaker de ervaringen van inwoners met zorg en ondersteuning in kaart te brengen. In de tweede helft van 2019 kan hierover worden gerapporteerd.

Voor de hier ondergenoemde onderwerpen zijn in 2018 de cliëntervaringen in beeld gebracht.

Collectief vervoer

Het algemene beeld van het vervoer met de Valleihopper is goed. Comfort, veiligheid, netheid, reistijd zijn zaken die positief beoordeeld worden. De stiptheid wordt iets minder beoordeeld, maar nog steeds is 58% van de respondenten (zeer) tevreden. Gebruikers geven in 2018 voor het vervoer een algemeen rapportcijfer 7,5. Verbeterpunten zijn de deskundigheid van telefonisten en de wijze waarop klachten worden afgehandeld.

Wmo-arrangement GGZ

In het voorjaar van 2019 zijn de ervaringen van een groep inwoners die gebruik maken van het Wmo-arrangement GGZ geïnventariseerd. Het betrof in alle gevallen inwoners in beschermd wonen. Zij geven aan dat uitstroom mogelijk was omdat ze dezelfde begeleider zouden houden en ook dat er 24 uur per dag een beroep op de bereikbaarheid van het team kon worden gedaan. Ook het feit dat cliënten terug kunnen naar de begeleidende organisatie, zonder verdere intake wordt gewaardeerd. Dat geeft een veilig gevoel.

5.4 Inzicht in geldstromen

Binnen de Wmo kennen we de volgende onderstaande voorzieningen en activiteiten. Naast een toename van het aantal cliënten zien we ook dat de gemiddelde besteding op de afgegeven indicaties stijgt. Er wordt meer zorg geleverd aan meer cliënten en dus stijgen de kosten. Voor begeleiding zien we een verschuiving naar zwaardere zorg (begeleiding specialistisch). We zijn in gesprek met intakers van de gemeente Ede en aanbieders (herindicatie) om dit te beperken. De stijging van kosten in combinatie met een daling van de budgetten (minder middelen vanuit het Rijk) levert een financieel tekort op. Er worden maatregelen genomen om te komen tot een duurzaam financieel perspectief waarin de kosten in balans zijn met het budget. De middelen voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang ontvangt de gemeente Ede als centrumgemeente.

Onderdeel	Kosten 2018
Geweld in afhankelijkheidsrelaties (w1)	€ 2,4 mln.
Maatschappelijke opvang (w2)	€ 2,8 mln.
Beschermd wonen (w3)	€ 22,3 mln.
Woon-, leef- en vervoervoorzieningen (w4)	€ 3,8 mln.
Begeleiding en dagbesteding (w5)	€ 12,9 mln.
Thuisondersteuning (w6)	€ 7,1 mln.

'Het zou te gek zijn als we dat kleine stukje van de taxi naar de derde verdieping niet rond zouden kunnen krijgen.'

5.5 De transformatie in de praktijk

Zo thuis mogelijk

Marjan Plate is arrangeur bij Opella. Arrangeurs hebben de mogelijkheid om de situatie van een inwoner te verkennen en te kijken wat familie, burens of activiteiten in de wijk hierin kunnen betekenen en dat met hen te organiseren. Marjan: 'Deze tijd en het persoonlijk kennen van de klant is erg belangrijk. Daarin krijgen we scherp hoe de klant de thuissituatie het liefst zou verbeteren. Dat is het uitgangspunt van onze zorg: Hoe zou je het thuis doen? Los van uit welk potje de eventueel noodzakelijke financiering komt.'

Naast ondersteuning uit het netwerk is namelijk soms een voorziening nodig. Voor een aantal voorzieningen kan de arrangeur zelf indiceren, zeker voor klanten die meedoen aan de samenwerking domeinoverstijgend werken. Voor andere voorzieningen is een indicatie via de gemeente nodig. In dat laatste geval heeft Marjan verschillende keren contact gehad met Wmo-consulent Christien Bolt.

Zo ook laatst bij een meneer van vijftachtig die al maanden strijd voerde met zijn vrouw

over de dagbesteding waar hij 's ochtends vroeg voor op moest staan.

Marjan: 'Deze meneer is geen ochtendmens. Hij riep: "Ben ik 85, moet ik nog steeds vroeg op!" Als hij in plaats van de bus, de Valleihopper kon nemen, kon hij anderhalf uur later vertrekken, wat een hoop stress zou schelen. Christien heeft geregeld dat hij deze voorziening kan gebruiken.' Christien: 'Als Marjan ziet dat dit belangrijk is, dan ga ik dat proberen te regelen. Ik vertrouw op de professionaliteit van de aanbieders.'

Marjan: 'Eenzelfde soort situatie speelde voor een mevrouw in Ede Noord - Christien: 'Die mevrouw die nu rolstoelgebonden is?' Marjan: 'Ja, die in een paar weken veertien keer gevallen is. Haar dochter belde eerst naar jou. Jij stelde voor om contact met de Ketenzorg Dementie Gelderse vallei te zoeken. Mevrouw had al huishoudelijke hulp van Opella. De volgende stap is dan dat wij een arrangeur langs kunnen laten gaan. Uit het eerste gesprek bleek dat deze mevrouw de dagbesteding niet meer aandurfde, omdat zij niet meer alleen naar beneden kon. Maar volgens de dochter, huisarts en mevrouw zelf, was het heel verstandig om

wel naar die dagbesteding te blijven gaan.’
Christien: ‘Daar zijn we op een compromis uitgekomen.’

Marjan: ‘Ja, daar helpt de thuiszorgmedewerker mevrouw nu naar beneden en brengt de chauffeur van de Valleihopper haar aan het eind van de dag naar boven.’

Christien: ‘Het zou te gek zijn als we dat kleine stukje van de taxi naar de derde verdieping niet rond zouden kunnen krijgen.’

Marjan: ‘Dat is waarom ik de samenwerking met jou zo prettig vind: Jij doet wat je kunt om ervoor te zorgen dat klanten zich zo thuis mogelijk voelen. Daarom is het belangrijk dat er sprake is van vertrouwen naar elkaar toe en van flexibiliteit.’

Christien lacht: ‘Die flexibele houding is soms wel lastig met de druk op het budget, maar ik doe mijn best!’

De huidige zorg voor kwetsbare ouderen is ingewikkeld georganiseerd. Kwetsbare ouderen krijgen te maken met diverse hulpverleners in de domeinen zorg, welzijn en wonen. Verschillende organisaties die op verschillende wijzen worden gefinancierd en ieder onder andere voorwaarden werken. Partijen die zich vaak richten op één aspect van de zorg of ondersteuning. Samenhang is nodig. In december 2017 ondertekenden gemeente Ede, zorgaanbieder Opella, zorgverzekeraar Menzis en het zorgkantoor Menzis de samenwerking domeinoverstijgend werken. Gemeente Ede vindt het belangrijk dat de vragen van inwoners rondom zorg en ondersteuning in samenhang kunnen worden beantwoord.

6.

Jeugdhulp en Onderwijs

6.1 Jeugd in beeld

Ede is een relatief jonge gemeente en telt bijna 25.000 jongeren in de leeftijd tot 18 jaar. Er groeien in Ede verhoudingsgewijs minder kinderen op in eenoudergezinnen. Wijken, buurten en dorpen met relatief veel jeugd zijn Kernhem, Veldhuizen A, Ederveen en Harskamp. In Ede-Oost en Ede-Centrum wonen relatief weinig jongeren.

In Ede gaat het met de meeste kinderen heel goed. Maar liefst 96% van de ouders beoordeelt de gezondheid van hun kind als (zeer) goed. Op bijna alle leefgebieden doen jongeren en jongvolwassenen in Ede het net iets beter dan leeftijdsgenoten in de regio. Er is onder andere sprake van een dalende trend voor roken en alcoholgebruik, wat niet betekent dat preventie voor alcoholgebruik niet meer nodig is. Op overgewicht en eenzaamheid scoren de Edese jongeren gelijk met het regionale gemiddelde.

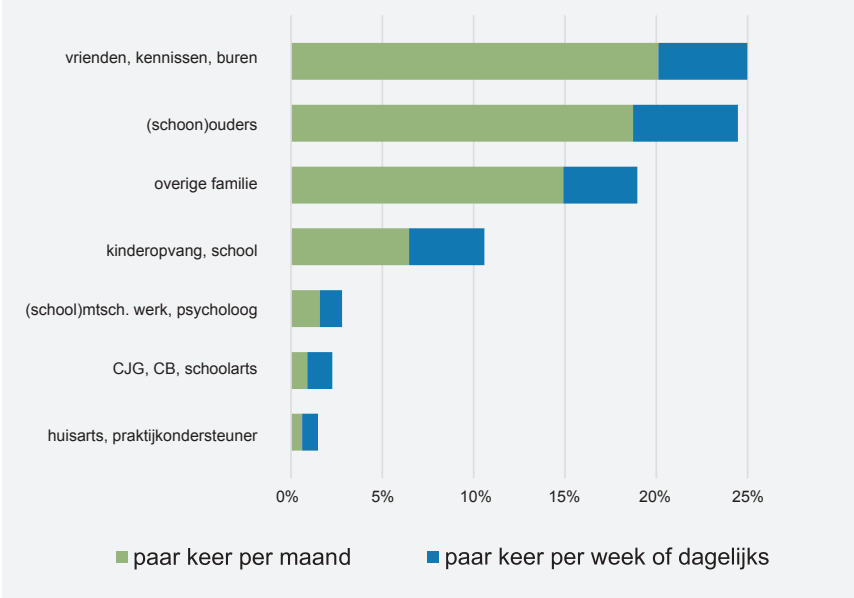
Gezien het relatief grote aandeel jongeren is het belangrijk te kijken naar de huisvesting en de voorzieningen die in de toekomst nodig zullen zijn voor jongeren boven de 18 jaar.

Het aantal verwijzingen naar HALT daalt al enige jaren en is ook lager in vergelijking met gemeenten van gelijke omvang. Ook de gerapporteerde overlast van groepen jongeren neemt af. Daar waar dit in 2013 nog 9% was, is dit in 2017 gedaald naar 6%.

Gewenste beweging

Gemeente Ede streeft ernaar dat jongeren in een veilige omgeving opgroeien. De gewenste beweging van zwaar naar licht bij jeugd betekent meer aansluiten bij het gewone leven.

Figuur 5. % respondenten dat geregeld advies krijgt ... , 2018 (N=935)

Uit onderzoek dat in 2018 door de gemeente is uitgevoerd blijkt dat een derde van de respondenten met kinderen in de leeftijd van 0 tot 23 jaar in 2018 weleens zorgen had over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van de kind(eren). De helft van de ouders van kinderen tot 12 jaar krijgt vooral advies van familie, vrienden of professionals, of praat met hen over de opvoeding. Dat geldt voor

een derde van de ouders van 12 tot 23-jarigen. Ouders van 0 tot 4-jarigen krijgen relatief vaak advies van (schoon) ouders en andere familie. Ouders van 4 tot 12-jarigen krijgen relatief vaak advies van vrienden. Hoogopgeleide ouders maken zich vaker zorgen over de opvoeding en zij krijgen – net als ouders met een middelbare opleiding – vaker advies over opvoeding dan laag opgeleide ouders.

Onderwijs

Visie van de gemeente is dat kinderen beter worden geholpen als jeugdhulp en onderwijs goed samenwerken. Sinds de invoering van de Wet passend onderwijs hebben scholen een zorgplicht. Ouders kunnen hun kind aanmelden bij de school van hun voorkeur. Het is aan de school en de ouders samen om te kijken of een leerling extra ondersteuning nodig heeft. En zo ja of de school dit zelf kan bieden of dat er extra deskundigheid moet worden ingezet vanuit de Samenwerkingsverbanden. Indien dat niet voldoende is wordt een plek gezocht in het speciaal onderwijs.

Leerlingen in Ede krijgen een lager schooladvies aan het eind van de basisschool. Ede kent grofweg 445 VVE peuters en 12,9% achterstandsl leerlingen. 70% van de inwoners van 23 jaar en ouder heeft minimaal een diploma havo, vwo of mbo.

Ook de gemeente biedt samen met de scholen ondersteuning zodat kinderen een goede schoolperiode kunnen doorlopen, namelijk:

- Peuteropvang voor kinderen met ouders zonder toeslagrecht;
- Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) op kindcentra en scholen;
- Schakelklassen voor kinderen die geen of onvoldoende Nederlands spreken;
- Leerlingenvervoer.

In het voorjaar van 2019 is samen met de kindcentra, onderwijs, welzijn, en jeugdpartners het beleidsplan Jeugd geactualiseerd. Samen met de partners is gekeken hoe in de komende vier jaar kinderen eerder en meer nabij passende ondersteuning kunnen ontvangen.

6.1 Activiteiten en voorzieningen voor jeugd

Bij jeugdhulp maken we onderscheid tussen:

- Vrij toegankelijke preventie zoals jeugd en jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg en de voorlichting en cursussen van het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin);
- Lichte ondersteuning zoals tijdelijke gezinsbegeleiding bij opvoeding via bijvoorbeeld de netwerkorganisaties van het CJG;
- Ondersteuning waarvoor een beschikking of verwijzing nodig is via huisarts, gemeente of een gecertificeerde instelling, zoals Jeugdbescherming Gelderland.

Preventie en lichte ondersteuning

Om het preventieve aanbod gericht op jeugdigen en ouders in Ede beter inzichtelijk te maken, gebruiken we sinds 2018 de preventiematrix. Dit instrument is ontwikkeld door verschillende kennisinstituten. In de matrix wordt het aanbod gesorteerd op onderwerp en op preventieniveau. Met het instrument kunnen we zien of en waar er aanbod ontbreekt, danwel waar overlap in aanbod is. Het gaat om interventies die volgens wetenschappelijk onderzoek effectief zijn. Dergelijke *evidence-based* interventies leiden tot betere resultaten voor cliënten. Een aantal voorbeelden:

- VoorZorg (selectief niveau), richt zich op het terugdringen van (het risico op) kindermishandeling onder kwetsbare, jonge, aanstaande

moeders tijdens de zwangerschap en de eerste levensjaren.

- Cursus plezier op school (selectief niveau) is een zomercursus voor aanstaande brugklassers die op de basisschool problemen hadden in de omgang met leeftijdsgenoten, omdat zij bijvoorbeeld gepest werden. 'Plezier op School' heeft tot doel de sociale competentie van deze aanstaande brugklassers te vergroten zodat zij een goede start kunnen maken in het voortgezet onderwijs.
- Home-Start (geïndiceerd niveau) is een laagdrempelig, preventief programma waarin getrainde vrijwilligers ouders helpen hun opvoedvaardigheden en sociale netwerk te vergroten. De doelgroep bestaat uit ouders met minstens één kind dat jonger is dan 7 jaar, die alledaagse opvoedvragen hebben, zich niet voldoende competent voelen in de opvoeding en weinig steun ervaren vanuit hun omgeving.

Het CJG in Ede heeft op alle scholen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen een contactpersoon en in elke wijk een team. Inwoners kunnen bij deze teams terecht voor:

- Informatie en advies;
- Lichte (pedagogische) hulp en opvoedondersteuning;
- Ondersteuning bij het versterken van het sociale netwerk;
- Vroeghulp voor kinderen van 0 tot 7 jaar;
- Collectieve activiteiten zoals trainingen, cursussen, themabijeenkomsten en voorlichtingsbijeenkomsten.

Het CJG gaat in gesprek met ouders en/of jeugdigen (tot 23 jaar) over de vraag die er ligt en welk antwoord/hulp het meest passend is. Dit kan lichte hulp zijn van het CJG zelf of ondersteuning bij het zoeken naar geschikte hulp. De ondersteuning van het CJG is vrijblijvend en vrij toegankelijk. Er is geen beschikking of verwijzing nodig.

	2018
Screenings CJG	412
Individuele trajectbegeleiding CJG	353
Collectieve activiteiten CJG	49

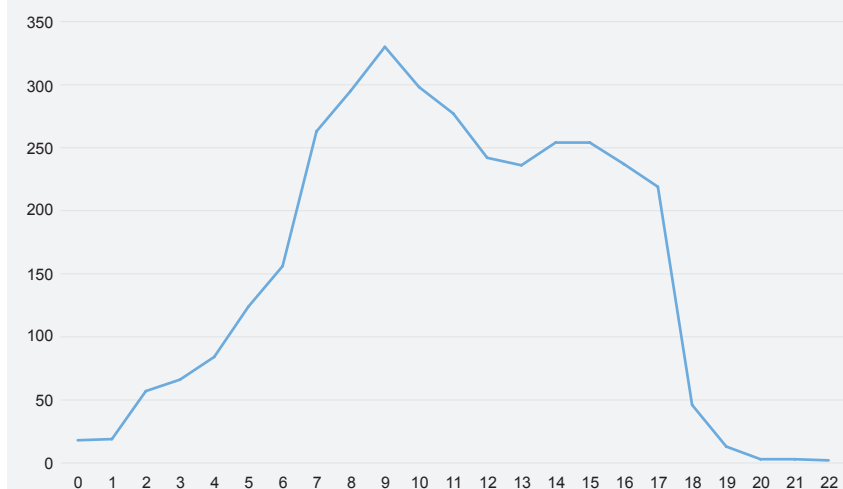
Maatwerkvoorzieningen

Daar waar lichte preventieve ondersteuning niet volstaat en ondersteuning vanuit het sociale netwerk niet toereikend is, kunnen inwoners een jeugdhulpvoorziening aanvragen. Gemeente, huisartsen en gecertificeerde instellingen vormen de toegang tot jeugdhulp waarvoor een beschikking nodig is. Het CJG, het Maatschappelijk Werk of het Klantcontactcentrum van de gemeente kunnen het Toegangsteam Jeugd (TTJ) inschakelen. Het TTJ en het Sociaal Team kunnen waar nodig specialistische zorg inschakelen.

Zowel landelijk als in Ede maken steeds meer jongeren gebruik van specialistische jeugdhulp. Meer dan 12% van de Edese jongeren maakt gebruik van specialistische jeugdhulp. Gedachte achter de decentralisaties was dat professionele hulp zou afnemen. We zien echter dat het aantal kinderen in de jeugdzorg verdubbelde tussen 2000 en 2010.

Het aantal jongeren in Ede dat gebruik maakt van jeugdhulp is sinds de decentralisaties in 2015 gestegen met 42% naar 3.138. Een kwart van de jongeren in Ede tussen 8 en 12 jaar maakt gebruik van specialistische jeugdhulp. Dit gaat om een groep van bijna 1.500 jongeren.

Figuur 6. Aantal personen jeugdhulpbeschikking naar leeftijd¹, (N=3.496).

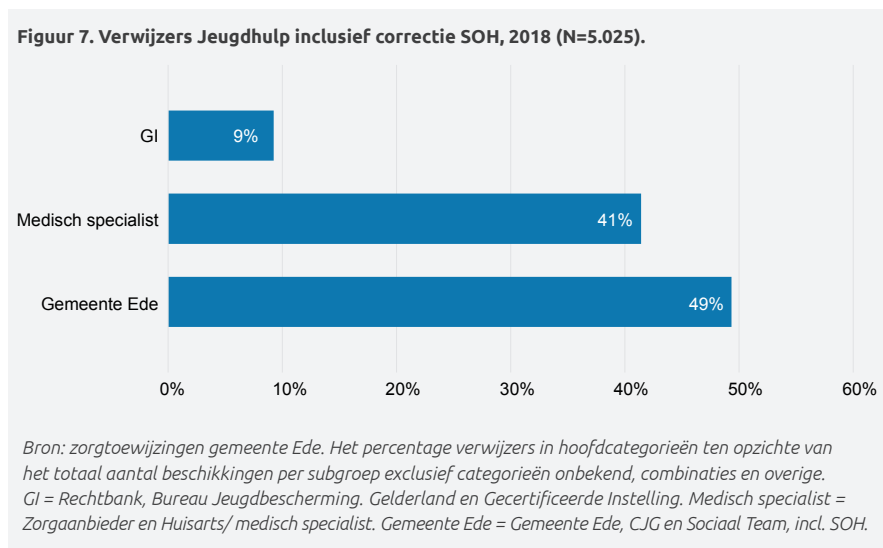
¹Op basis van geregistreerde beschikkingen in 2018. Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

In de loop van 2018 werd duidelijk dat het gebruik van specialistische jeugdhulp opnieuw zou toenemen. De stijging betreft vooral ambulante begeleiding en behandeling. Deze vorm van jeugdhulp wordt rondom school en thuis ingezet.

Verklaringen voor het groeiende gebruik van jeugdhulp:

- Afwijkend gedrag wordt in de maatschappij sneller als een probleem gezien. Kinderen krijgen sneller een label opgeplakt;
- Wanneer jongeren eenmaal in het systeem zitten, vindt ook regelmatig doorverwijzing plaats naar andere aanbieders;
- Er is sprake van meer stapeling van jeugdhulp;
- Er wordt meer gebruik gemaakt van nieuwe vormen van jeugdhulp op of nabij school;
- De complexiteit van de problematiek bij kinderen neemt toe. Er zijn meer vechtscheidingen en er is meer sprake van schuldenproblematiek;
- De toegang tot de Wet Langdurige zorg (Wlz) is zeer beperkt.

Omdat we weten dat de huisarts de meest voorkomende verwijzer is voor GGZ, is er al in 2016 voor gekozen een Specialistisch Ondersteuner te positioneren bij de huisarts. Deze SOH kan worden beschouwd als onderdeel van de gemeentelijke toegang. De SOH was in Ede in 2018 verantwoordelijk voor circa 600 beschikkingen jeugdhulp. Figuur 7 toont de verdeling in verwijzers in hoofdcategorieën, waarbij de SOH is toegerekend aan de gemeente.

We zien dat door de inzet van de SOH de kwaliteit van de verwijzing vanuit de huisartsen is toegenomen. Jongeren komen sneller terecht bij de juiste hulpverlener en er is minder sprake van stapeling van jeugdhulptrajecten.

Inzet van het beleid is niet primair om het specialistische jeugdhulpgebruik terug te dringen, maar juist om passende ondersteuning te bieden, zo vroeg mogelijk, zo dicht bij huis en zo normaal mogelijk. Hieronder behandelen we drie vormen van specialistische jeugdhulp, te weten ambulante, verblijf en veiligheid.

Ambulante jeugdhulp

Ambulante jeugdhulp is de verzamelnaam voor een groot aantal verschillende interventies die gezinnen thuis krijgen. Bijvoorbeeld als er ruzie is tussen kinderen en ouders. Of als kinderen spijbelen of licht depressief zijn. Huisartsen zijn de voornaamste verwijzer naar GGZ; voor de overige vormen vindt verwijzing vooral plaats via de gemeente.

	2015	2016	2017	2018
Begeleiding (groep/ind.)	334	471	646	641
Behandeling individueel	219	290	455	601
Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED)	265	235	230	276
GGZ Basis	518	643	735	791
GGZ Specialistisch	1.132	1.171	1.058	984

De gewenste verschuiving van specialistische ondersteuning naar vrij toegankelijk aanbod is nog niet in de cijfers terug te zien. Behalve bij specialistische GGZ, wat verklaard kan worden door de inzet van de SOH.

In juni 2018 hebben gemeenten in de jeugdhulpregio Foodvalley het regionale richtinggevend visiedocument met de titel 'Ons

Verhaal' vastgesteld. Dit document wordt de komende jaren gebruikt om richting te geven aan de transformatie van specialistische jeugdhulp. Op basis van deze visie zijn met lokale teams, huisartsen, gemeenten en aanbieders transformatielijnen gekozen die een grote impact hebben op jeugdigen en op het efficiënter benutten van financiële middelen. Deze visie en de hieruit voortkomende transformatielijnen vormen de ruggengraat van het regionale en lokale transformatieprogramma voor specialistische jeugdhulp. Ze leiden naast een inhoudelijke verbetering van jeugdhulp ook tot minder uitgaven.

Verblijf

Het gaat bij verblijf om zware vormen, zoals gesloten jeugdzorg voor jongeren met ernstige (gedrags)problemen die bescherming nodig hebben tegen zichzelf of tegen anderen. Een andere vorm van verblijf is crisisopvang in combinatie met ambulante begeleiding en praktische hulp. Ook pleegzorg is een dergelijke vorm van verblijf. Bij pleegzorg nemen pleegouders (tijdelijk) de opvoeding en verzorging van een kind op zich.

	2015	2016	2017	2018
Verblijf totaal	307	382	411	436
Crisisopvang en ambulant	31	30	53	46
Gesloten jeugdzorg	22	39	33	38
Verblijf met behandeling	99	117	130	150
Logeeropvang/Respijtzorg	35	65	96	102
Pleegzorg	127	161	155	151

Ook bij verblijf is de gewenste verschuiving van residentiële hulp naar zo thuis mogelijk nog niet terug te zien in de cijfers. Sinds 2015

neemt het totale verblijf neemt toe met 42%. Het aantal jeugdigen met complexe psychische problemen dat 24 uur per dag verblijft in gesloten jeugdzorg stijgt naar 38 personen in 2018. Ook opvallend is de sterke stijging van logeeropvang. Bij deze vorm van jeugdhulp worden jeugdigen in een beschermende woonomgeving opgevangen om één of meerdere ouders of verzorgers te ontlasten.

Verklaringen voor stijgende gebruik van verblijf:

- Voor kinderen met een voogdijmaatregel geldt dat de gemeente waar zij wonen verantwoordelijk is voor (financiering van) de zorg. Wanneer zij wonen in een instelling in Ede, wordt Ede verantwoordelijk zodra een Ondertoezichtstelling (OTS) wordt omgezet naar een voogdijmaatregel.
- Het woonplaatsbeginsel wijzigt, mede door signalen vanuit de gemeente Ede, op dit punt vanaf 2021.
- Er is een toename van opname van kinderen van buiten de regio en omzetting van Ondertoezichtstelling (OTS) naar voogdij.
- Ede kent naar verhouding veel locaties van aanbieders van specialistische jeugdhulp.

Het is de visie van gemeente Ede om jeugdigen zo thuis mogelijk te laten opgroeien en het gebruik van residentiële hulp maximaal af te bouwen.

- Ambitie is om pleegzorg te stimuleren en voorzieningen in de eigen wijk te bieden. Om te voorkomen dat de afgebouwde residentiële plekken toch weer gevuld worden, maken we met aanbieders afspraken over de wijze waarop we dit kunnen voorkomen.
- Sinds 2015 blijkt dat in 1 op de 2 gevallen een uithuisplaatsing na een crisis volgt. Inzet is om het aantal uithuisplaatsingen na een crisis te halveren.

- Jongeren in verblijf die op termijn zelfstandig kunnen en willen wonen, moeten zo snel als mogelijk hiermee oefenen. Met 18 jaar valt de jongere in principe onder de Wmo, tenzij verlengde jeugdhulp aan de orde is. Hiertoe is in 2018 het product Begeleid Wonen binnen de Wmo ontwikkeld. Onderbrengen bij de Wmo is gewenst omdat de jongvolwassene hiermee toe werkt naar zelfstandig wonen door middel van een eigen inkomen, zelf huren, zelf boodschappen doen, etc. Belangrijke kanttekening is de beschikbaarheid van voldoende zelfstandige woningen/kamers om naar door te kunnen stromen.

Veiligheid

Deelname aan een hulpverleningstraject komt in Nederland bij voorkeur vrijwillig tot stand, maar in bepaalde gevallen is drang of dwang nodig om hulp op gang te krijgen. Het gaat dan onder andere om gezinnen met meervoudige of complexe problemen waarbij grote zorgen bestaan over de veiligheid van de jeugdigen. Jeugdbescherming Gelderland is een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering.

	2017	2018
Jeugdbescherming	259	317
Jeugdreclassering	53	67
Activiteiten in het preventief justitieel kader	30	34

De groep jongeren waar Jeugdbescherming Gelderland bij betrokken is vanwege een onveilige thuissituatie, verblijven bij een pleeggezin, bij familie of in het eigen netwerk. Een andere mogelijkheid is dat jongeren verblijven in een instelling. In het geval van een OTS worden de ouders of verzorgers ondersteund en begeleid.

67 unieke jongeren zijn in 2018 in aanraking met de politie geweest en hebben een proces-verbaal gekregen waarbij jeugdreclassering is opgelegd. Dit is een vorm van jeugdhulp wordt ingezet op gedragsverandering en voorkomen van recidive.

Leerlingenvervoer

Kinderen die niet zelfstandig naar school kunnen door een beperking of grote afstand kunnen soms gebruikmaken van het leerlingenvervoer. De afstand moet dan groter zijn dan 6 kilometer tot het basisonderwijs. Voor speciaal onderwijs en cluster 1 t/m 4 geldt dat de afstand groter moet zijn dan 4 kilometer. In 2018 maakten 422 Edese jongeren gebruik van leerlingenvervoer. Samen waren zij goed voor circa 143.000 vervoersbewegingen.

6.3 Clientervaringen

Onderzoek naar toegang (lokaal)

Jongeren en hun ouders hebben in 2018 via een korte online vragenlijst via het Sociaal Team laten weten wat hun ervaringen zijn met de toegang tot jeugdhulp. In een periode van 2 maanden zijn meer dan 279 ouders en jongeren uitgenodigd. In totaal zijn 76 reacties verzameld, een respons van 27%. Belangrijkste uitkomsten uit het cliëntervaringsonderzoek:

- 71% heeft 2 weken na aanmelding een eerste gesprek;
- 87% voelt zich serieus genomen;
- 81% zegt samen naar een oplossing te hebben gezocht;
- 79% denkt dat de gevonden oplossingen goed gaan werken.

Outcome in Zicht (regionaal)

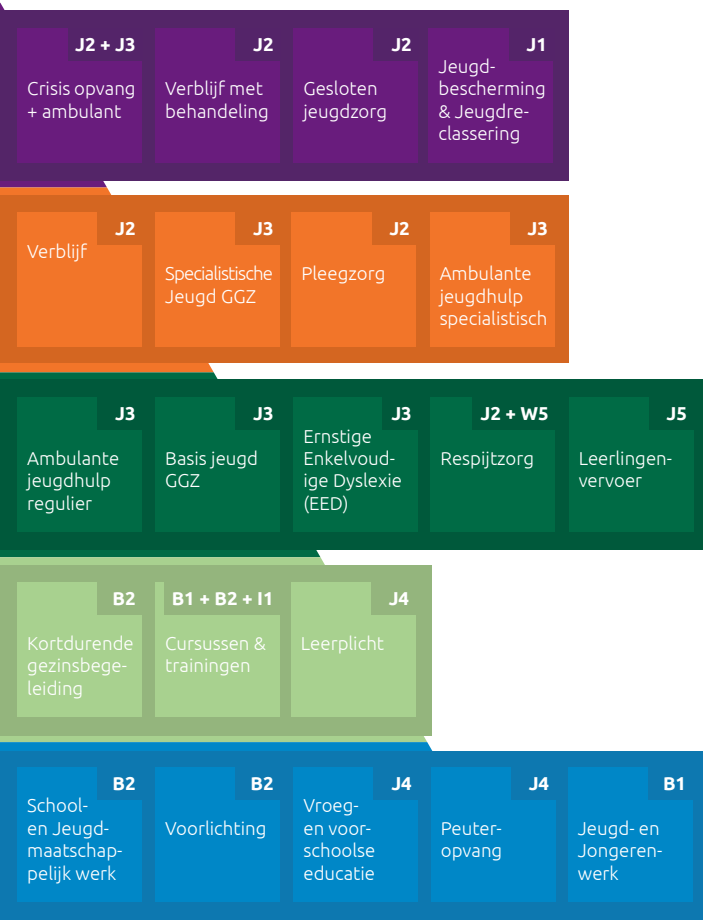
Landelijk wordt een standaard manier van monitoring van de uitkomsten van jeugdhulp ingevoerd. Dit vergemakkelijkt het gesprek tussen gemeente en jeugdhulpaanbieders.

Vanaf 2018 zijn de twintig aanbieders met de hoogste omzet in de regio verplicht om op een gestandaardiseerde wijze gegevens aan te leveren over een set van drie indicatoren. De uitkomsten worden benut voor gesprekken met de aanbieders. De gemiddelde scores voor alle jeugdigen waarvoor gegevens zijn aangeleverd over de tweede helft van 2018 zijn:

- Uitval van cliënten: 6%
- Tevredenheid over nut/effect van de hulp: 78%
- Doelrealisatie van de hulp: 89%

Leerlingenvervoer

In 2018 is een cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen die reizen met de Valleihopper. Het merendeel ervaart het reizen met Valleihopper als prettig. Het overgrote deel is tevreden met de reistijd, het comfort, veiligheid, ophaaltijd en netheid van het voertuig. Een verbeterpunt is het melden dat een leerling later wordt opgehaald in verband met vertragingen. De algemene score is een 7,4. De algemene indruk van de chauffeur is goed. Verbeterpunt is de communicatie op het moment dat er vervanging van de chauffeur noodzakelijk is. De dienstverlening van de regiecentrale is beoordeeld met een 6,7. De klachtenafhandeling wordt relatief slecht beoordeeld. Er zijn meer mensen ontevreden als tevreden. Dit geldt ook voor de snelheid waarmee een klacht wordt afgehandeld. Tenslotte scoort de klantvriendelijkheid van de medewerkers laag.

6.4 Inzicht in geldstromen

Binnen jeugd onderscheiden we de volgende voorzieningen en activiteiten. In 2018 was sprake van een stijging van € 3,1 miljoen aan totale zorgkosten. De toename van de zorgkosten is te herleiden naar zowel meer jeugdigen die zorg ontvangen als een hoger bedrag aan zorg per jeugdige. Opvallend is dat vooral ambulante begeleiding en behandeling zijn toegenomen. Naast ambulante jeugdzorg wordt een groot deel van de kosten veroorzaakt door jeugdigen in zware verblijfsvormen als gezinshuizen en Jeugdzorg Plus. Hoewel de omvang van het aantal beperkter is dan bijvoorbeeld het aandeel in ambulante zorg, gaat het om een aanzienlijk deel in de totale kosten. In 2018 zijn het aantal jeugdigen en kosten in verblijf gestabiliseerd. In 2019 verwachten we dat begroot budget en kosten in balans zijn. We gaan uit van stabilisatie van de autonome ontwikkeling en daling van kosten als gevolg van de eerste ombuigingsmaatregelen.

Producten	Kosten 2018
Jeugd: veiligheid en landelijke zorg (J1)	€ 5,4 mln.
Verblijf Jeugdhulp (J2)	€ 10,8 mln.
Ambulante Jeugdhulp (J3)	€ 17,9 mln.
Onderwijs en Leerplicht (J4)	€ 4,6 mln.
Leerlingenvervoer (J5)	€ 2,3 mln.

'En daarnaast is ze ook gewoon een meisje van negentien, dat houdt van gamen en sieraden knutselen en niet aan de bel trekt als het niet goed gaat.'

6.5 De transformatie in de praktijk

Het expertiseteam gaf hoop

Anita Marks is drie jaar gezinsregisseur in het Sociaal Team in Ede Zuid en al bijna even lang betrokken bij Lisa*. Lisa heeft verschillende stoornissen, een eetstoornis, angststoornis, dwangstoornis en persoonlijkheidsstoornis. Anita: 'En daarnaast is ze ook gewoon een meisje van negentien, dat houdt van gamen en sieraden knutselen en niet aan de bel trekt als het niet goed gaat.'

Haar GZ-psycholoog trok drie jaar geleden wel aan de bel, vertelt Anita. 'Lisa woonde toen nog bij haar moeder en dat gaf zoveel stress dat de psycholoog bang was dat zij zichzelf iets aan zou doen.' Zij kon bij Lindenhout op een kamertraining groep terecht, maar dat was niet ideaal. De begeleiding was eigenlijk te licht en het was geen lange termijn oplossing.

Anita: 'Ik heb veel overleg met de gedragswetenschapper gehad, drie bijeenkomsten met het Expertiseteam 18- /18+ georganiseerd en ik heb Lisa waar ik kon, mee naar toe genomen om haar bij dit proces te betrekken. We zijn al zeker anderhalf jaar op zoek naar een andere woning en ondertussen zat ze daar op achthoog met suïcidale gedachten. Het was soms erg frustrerend om te merken dat er zo weinig doorstroom binnen de RIBW

en andere beschermd wonen vormen is, maar tegelijkertijd gaf de houding van het Expertiseteam hoop. Zij dachten echt met ons mee. Een inkomensconsulent die alvast met ons ging zitten om te bespreken wat Lisa wel en niet kon betalen en waar de gemeente eventueel bij zou kunnen springen, dagbesteding die toch voor Lisa geregeld kon worden, ondanks dat ze nog geen achttien was... We hebben nu net via de gemeente een kamer met een eigen keuken in een begeleide woonvorm gevonden. Vanmiddag hebben we daar de laatste afspraak: "De minst slechte optie," in de woorden van Lisa.' Anita lacht: 'Ze had liever een eigen woning gehad, maar ik heb haar uitgelegd dat dat het lot van een negentienjarige is.'

Erik Plomp is beleidsmedewerker Wmo op het snijvlak tussen wonen en zorg. Hij is een soort spin in het web en deze weken voor de zomer zijn 'de storm voor de stilte'. Zijn belangrijkste opdracht is: Hoe kan de gemeente het aantal woningen en kamers in aantallen uitbreiden zodat mensen sneller zelfstandig kunnen wonen? Sinds eind vorig jaar zijn er zesenvestig plekken bijgekomen.

Erik: 'In het geval van Lisa gaat het om een

gewone eengezinswoning in een gewone wijk waar we de zorgaanbieder tijdelijke ontheffing hebben gegeven om de vijf kamers los te verhuren aan jongeren tussen de 18 en 23 met een Wmo-indicatie. Ik wist dat die locatie per half mei vrij zou komen. Dan stuur ik een mailtje naar de Wmo-consulenten en sociale teams: 'Jongens, let op! Dit komt vrij. Heb je jeugdigen die iets zoeken, laat het weten.' Daar reageerde Anita een half uur later op. Ik houd me niet bezig met de inhoud van deze casus, maar ik ben blij dat het gelukt is om dit meisje te matchen.'

* De naam Lisa is gefingeerd.

7.

Participatie, Werk en Inkomen

7.1 Inwoners in beeld

Ede kent een relatief lage werkloosheid en een hoge arbeidsparticipatie. Er is sprake van een robuuste en groeiende werkgelegenheidsstructuur, met 58.420 arbeidsplaatsen verdeeld over veel sectoren. Zakelijke dienstverlening en zorg zijn de grote sectoren. Op de verschillende bedrijventerreinen is een variëteit aan bedrijvigheid te vinden.

Het gemiddeld besteedbaar inkomen is in Ede hoger dan het landelijk gemiddelde. Het aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen ligt lager dan landelijk. De groep huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum is in Ede (12,3%) kleiner dan gemiddeld in Nederland (16,7%). In Ede ontvangen relatief weinig inwoners een bijstandsuitkering in relatie tot vergelijkbare gemeenten in Nederland.

Gemeente Ede wil dat alle inwoners (jong en oud) actief kunnen deelnemen en bijdragen aan de samenleving. De focus ligt op werk. Inwoners die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering of die in een uitkeringssituatie dreigen te komen worden toegeleid naar werk.

Op grond van de analyse over 2017 waren speerpunten zoals vermeld in de vorige editie van Sociale Monitor gericht op drie aandachtsgroepen.

- Jongeren onder de 27 jaar. Voor deze groep zijn in 2018 naast andere uitstroomrichtingen zoals werk ook 51 jongeren vanuit de uitkering uitgestroomd naar een opleiding;
- Ouderen boven de 45 jaar. Ook bij deze groep is in 2018 een afname te zien. Er is een uitstroom van 25,1% in 2018 waar dat in de voorgaande jaren lager was;
- Statushouders. Voor deze groep is in 2018 een speciale training 'Krachtig aan de slag' gestart. De training is gericht op het trainen van sollicitatievaardigheden met extra aandacht voor digitale vaardigheden.

7.2 Voorzieningen nader bekeken

Werk en participatie

De inzet van begeleiding en ondersteuning om werkzoekenden naar werk te begeleiden vergt altijd maatwerk. Werkzoekenden ontvangen ondersteuning bij het verkrijgen van betaald werk of om mee te doen in de samenleving. Zo kan iemand met veel werkervaring genoeg hebben aan een korte sollicitatietraining, terwijl een ander op een beschutte werkplek structurele begeleiding nodig zal blijven hebben.

Met ingang van 1 januari 2018 is Werkracht Ede BV operationeel. Er zijn prestatieafspraken gemaakt over ondersteuning voor alle werkzoekenden en werknemers uit de brede doelgroep van de Participatiewet, met en zonder arbeidsbeperking. Doel is om iedereen zo regulier mogelijk en duurzaam aan het werk te helpen. De prestatieafspraken gaan ook over de ondersteuning aan de werkzoekenden die niet direct betaald werk krijgen, maar die in de Edese samenleving op een andere wijze kunnen participeren.

	2015	2016	2017	2018
Uitstroom naar werk als % van de totale uitstroom uit de bijstand	38,8%	37,7%	41,1%	39,9%
Aantal huishoudens dat is uitgestroomd uit de bijstand	503	586	615	604
waarvan naar werk	195	221	253	241
waarvan naar scholing	24	24	22	36
waarvan door handhaving	39	68	82	63
Parttime werk (huishoudens)	405	436	441	407

Parttime werk wordt als belangrijke mogelijkheid gezien om mee te doen door middel van werk. Om binding met de arbeidsmarkt te houden en om te profiteren van de sociale aspecten die het hebben van een arbeidsomgeving met zich mee brengt. Parttime werk vergroot de mogelijkheden tot instroom in een grotere baan en uitstroom uit de uitkering. Er is een lichte stijging van personen die parttime zijn gaan werken. In de cijfers is deze groep niet terug te zien, omdat deze inwoners nog steeds deels afhankelijk zijn van een uitkering. De kosten voor bijstand nemen wel af, doordat inwoners deels in hun eigen levensonderhoud voorzien.

Inkomensvoorziening

Gemeente Ede neemt diverse maatregelen gericht op een goede ondersteuning van de inwoner om financieel zelfredzaam te worden. Deze maatregelen zijn:

- Intensivering van het debiteurenbeleid. Ede heeft de opbrengsten van het project 'Behoorlijk en effectief terugvorderen' in 2018 met succes geïmplementeerd. De intensivering houdt in een actieve klantbenadering als betalingen achterblijven, door te bellen en door mailcontact, in plaats van aanmaningen te versturen;
- Evaluatie van het handhavingsbeleid. Focus van de aanpak ligt op de krachtige poortwachter, aangevuld met heldere, laagdrempelige correspondentie over de rechten en plichten;
- Screening van het bestand door Werkracht om te bepalen welke ondersteuning nodig is voor de inwoners met een uitkering om de arbeidsmarkt te bereiken;
- Een verdieping op de aanpak schulddienstverlening. Het hebben van schulden kan een serieuze belemmering zijn voor de toeleiding naar werk. Het heeft dus zin om de aanpak van schulden te betrekken bij de ambitie zo veel mogelijk mensen aan het werk te helpen.

- De aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt. Samen met het PRO/VSO wordt zo vroeg mogelijk in de schoolcarrière gestuurd op kansberoepen voor de jongere. Dit gebeurt door voorlichting vanuit Werkkracht en het Werkgeversservicepunt en ondersteuning bij het vinden van stagewerkgevers.
- Bij de ontwikkeling van nieuw lesmateriaal voor de cursus Rechten en plichten voor inwoners die aanvraag levensonderhoud doen, is rekening gehouden met laaggeletterdheid. Een aantal instructiefilmpjes is aangepast en zodanig van aard dat iedere inwoner de instructie begrijpt

Inwoners bij wie het (tijdelijk) niet lukt om de kosten voor het eigen levensonderhoud te betalen kunnen aanspraak maken op een bijstandsuitkering. Bijstand is een tijdelijk vangnet en daarom zijn de gemeentelijke inspanningen erop gericht om de inwoners zo snel als mogelijk weer (financieel) zelfredzaam te maken.

	2015	2016	2017	2018
Aantal huishoudens dat is ingestroomd in de bijstand	648	747	562	494
Totaal klantbestand (huishoudens)	1.795	1.956	1.903	1.793
Aantal huishoudens dat 1 of meerdere dagen een bijstandsuitkering heeft ontvangen	2.240	2.471	2.469	2.422

Het valt op dat het aantal huishoudens dat is ingestroomd in de bijstand daalt sinds 2016. Daar staat tegenover dat het aantal huishoudens dat 1 of meerdere dagen een bijstandsuitkering ontving in 2018 op een vergelijkbaar niveau blijft met 2017. De verhouding

tussen de instroom en uitstroom wordt steeds gunstiger. Er is in 2018 sprake van een lage instroom bij vrijwel gelijkblijvende uitstroom. De grootste groep huishoudens met een uitkering bestaat uit éénpersoonshuishoudens. Daar is ook de sterkste toename van het aantal uitkeringen zichtbaar. Ook in andere steden is het aandeel éénpersoonshuishoudens groot. Daarnaast is het aantal werkzoekenden in de leeftijdscategorie ouder dan 45 jaar meer dan 40% van het werkzoekendenbestand. De grootste groep mensen bestaat uit mensen die langer dan drie jaar in de bijstand zit.

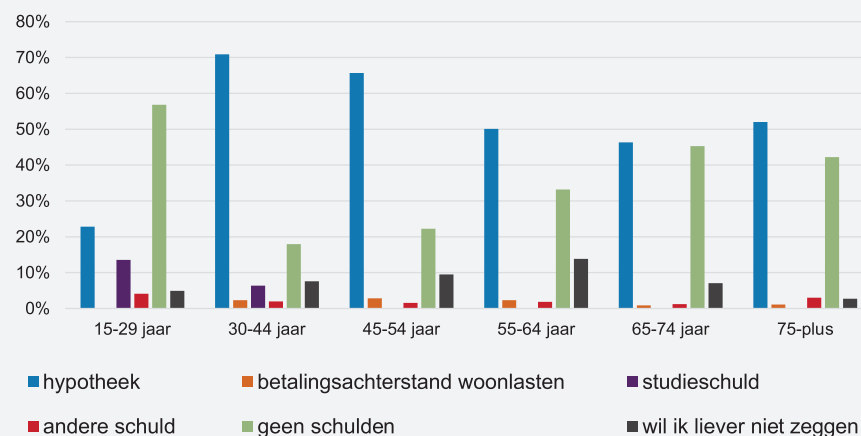
Als de economische omstandigheden niet verslechteren kan de positieve lijn doorgezet worden. Dit betekent een te voorspellen afname van het bestand van 5% naar 1.703 huishoudens vanaf 2020. Belangrijkste relativisering is de toenemende complexiteit van wat in het bestand instroomt. De screening die Werkkracht op het bestand doet, waarbij de ondersteuningsbehoefte richting de arbeidsmarkt wordt bepaald, zal eind 2019 zijn afgerond.

Aanpak schulden

Gemeente Ede gelooft in een integrale aanpak van armoede en een nadrukkelijke verbinding met andere beleidsterreinen omdat geldproblemen vaak in de weg staan van een beter perspectief voor een individu of een gezin. Gemeente Ede wil minder inwoners met problematische schulden of met schulden in het algemeen. Uit onderzoek dat gemeente Ede uit 2018 blijkt dat de helft van de respondenten een beetje geld overhoudt van het huishoudensinkomen. Eén op de vijf houdt veel geld over. Verder kan één op de vijf respondenten precies rondkomen van het huishoudensinkomen terwijl een kleine groep (6%) spaarmiddelen moet aanspreken om rond te komen, of zich in de schulden moet steken (1,5%). Van de 15 tot 30-jarigen maakt 4,5% schulden

om rond te kunnen komen. De helft van de inwoners heeft een hypotheekschuld. Een kleine groep had andere schulden, zoals een studieschuld (4,5%), een betalingsachterstand woonlasten (1,5%) of een schuld bij een webwinkel, telefoonmaatschappij of een persoonlijk lening (2,5%). Onderstaande grafiek laat zien dat 15 tot 30-jarigen het minst vaak schulden hebben; 14% van deze groep heeft een studieschuld.

Figuur 8. Financiële situatie van inwoners, (N=935) 2018

Gemeente Ede ontvangt concrete signalen van verschillende partners. Voor inwoners met problematische schulden bestaat de mogelijkheid om schulddienstverlening aan te vragen bij de gemeente. Schulddienstverlening kijkt wat er nodig is voor het verminderen van schulden. Dit kan zijn budgetbeheer een schuldregeling of een maatwerkproduct.

	2015	2016	2017	2018
Aanmeldingen problematische schulden	322	345	384	342
Succesvol afgehandelde schuldregelingen	44,8%	49,6%	65,8%	71,5%
Budgetbeheer	363	364	356	393

Vanuit het Ministerie van SWZ heeft de afdeling Inkomen & Schulddienstverlening in 2018 deelgenomen aan het project 'Schouder eronder'. Daaronder vallen enkele deelprojecten:

- Project 'Voorzorg uit nazorg'. Doel van de nazorg is een goed financieel beheer, zodat inwoners geen nieuwe schulden maken. De toekomst van de inwoners zou schuldenvrij moeten zijn en er is sprake van financiële zelfredzaamheid.
- Project 'Op tijd erbij' heeft ervoor gezorgd dat in 2018 leden van de sociale teams en consultants van de schulddienstverlening samen op pad gingen naar inwoners waar het vermoeden was van een grote betalingsachterstand in de vaste lasten. Dit heeft geresulteerd in een aantal gezinnen die zich gemeld hebben bij de schulddienstverlening. Hierdoor wordt het ontstaan van grote financiële problemen voorkomen.

Trends:

- Het aantal meldingen van inwoners met problematische schulden (boven de € 5.000,-) neemt na 2017 weer af.
- Het percentage succesvol afgehandelde schuldregelingen neemt toe van 45% naar 72% in 2018.
- Het aantal inwoners met budgetbeheer is sinds 2017 met meer dan 10% gestegen. Een mogelijke verklaring is dat een aantal instellingen en de gemeente zelf zich bewust is geworden van het feit dat meldingen voor beschermingsbewind van inwoners

met een inkomen onder de 130% resulteert in extra kosten voor de bijzondere bijstand. Het zelf in budgetbeheer houden verklaart zo de stijging.

Aanvullend inkomen

Ede kent een ruimhartig beleid voor inwoners met een laag inkomen. Wanneer inwoners noodzakelijke en bijzondere kosten moeten maken, maar dit niet kunnen betalen met hun inkomen, kunnen zij soms gebruik maken van bijzondere bijstand. In 2017 zijn de inkomensondersteunende regelingen in Ede verruimd. De inkomensgrens voor inkomensondersteuning is verruimd tot 130% van het sociaal minimum.

	2015	2016	2017	2018
Kindpakket	401	558	701	694
Meer Kinderen Meedoen	212	373	454	467
Diplomazwemmen	62	60	104	73

	2015	2016	2017	2018
Meer volwassenen meedoen	377	798	1167	1314
Collectieve zorgverzekering	2.201	2.332	2.444	2.400
Individuele inkomens toeslag	501	513	592	674
Bijzondere bijstand en/of minimaregeling	2.792	3.175	3.375	3.657

Vanwege de verruiming van het minimebeleid en een toenemende bekendheid met de regelingen is het aantal huishoudens dat gebruik maakte van bijzondere bijstand of een minimaregeling tussen 2015 en 2018 met bijna 30% gestegen.

Via de regelingen Meer Kinderen Meedoen en Meer Volwassenen Meedoen kunnen inwoners via een webshop een tegemoetkoming van € 200 per kalenderjaar verzilveren voor deelname aan sport-, cultuur- en recreatieve activiteiten. In 2019 wordt het aanbiedersbeleid voor de webshop Ede doet mee aangescherpt. Doel is om een gericht aanbod in de webshop op te nemen gericht op het meedoen/ontmoeten in groepsverband om zo sociaal maatschappelijke participatie te bevorderen.

Individueel maatwerk

Bij elke aanvraag voor bijstand of bijzondere bijstand kijkt de consulent naar de leefwereld van de inwoner om van hieruit te bepalen welke maatregelen nodig zijn. Daarbij streeft de consulent in haar begeleiding naar financiële zelfredzaamheid. Dit kan betekenen dat tijdelijk betalingen worden overgenomen, budgetbeheer nodig is of extra ondersteuning bij het voorkomen van een huisuitzetting. Maar ook inwoners met lage inkomsten en toch extreme hoge zorgkosten kunnen een beroep doen op de gemeente voor ondersteuning als zij niet adequaat of onvoldoende verzekerd zijn.

7.3 Clientervaringen

Schulddienstverlening

De gemeentelijke afdeling Schulddienstverlening begeleidt inwoners die een schuldregeling hebben of van wie de gemeente het budgetbeheer uitvoert met het regelen van hun schulden en/of budgetbeheer. Om inzicht te krijgen in de ervaringen van de cliënten van de afdeling Schulddienstverlening, is begin 2019 een online enquête uitgevoerd. De resultaten van de enquête worden gebruikt om de dienstverlening (verder) te verbeteren. In totaal hebben 158 cliënten de enquête volledig ingevuld; een

respons van 44%. Cliënten waarderen de schulddienstverlening met een gemiddeld rapportcijfer 7,8. Meest positief reageren inwoners op de stelling dat zij zich serieus genomen voelen door hun contactpersoon: 89%. Het laagst scoort de stelling dat het Werkplein een geschikte plek is om gesprekken te voeren: 67%.

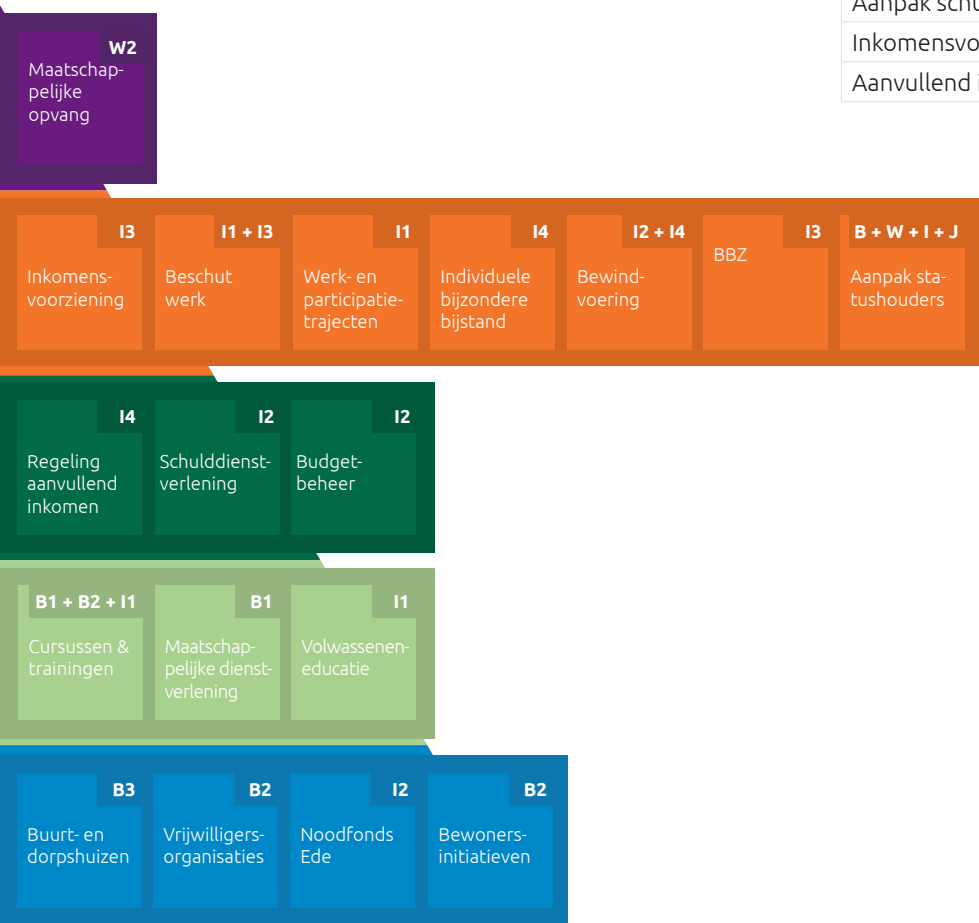
Aanvraag levensonderhoud

Op het moment van schrijven is een nieuwe meting voor een cliëntervaringsonderzoek in voorbereiding. Deze is gericht op inwoners die het aanvraagproces voor levensonderhoud via werk.nl hebben doorlopen. Deze cliënten hebben een gesprek gehad met een inkomensconsulent en met een begeleider vanuit Werkkracht. Daarnaast hebben zij een training rechten en plichten gehad. De uitkomsten worden eind 2019 verwacht en zullen onderdeel zijn van de volgende editie van de Sociale Monitor.

7.4 Inzicht in geldstromen

Binnen het beleidsdomein participatie, werk en inkomen onderscheiden we de onderstaande voorzieningen en activiteiten. Hierin zitten inkomensvoorzieningen en aanvullende inkomensvoorzieningen als open-einde regeling.

Onderdeel	Kosten 2018
Werk en participatie (i1)	€ 21,7 mln.
Aanpak schulden (i2)	€ 1,4 mln.
Inkomensvoorziening (i3)	€ 28,5 mln.
Aanvullend inkomen (i4)	€ 4,5 mln.

'Het was heel nuttig voor mensen die geen idee hebben hoe het in Nederland werkt. Trainers denken met je mee. Ze zetten zelfs hun netwerk voor je in.'

7.5 De transformatie in de praktijk

Iedereen heeft een eigen doel

Pieter Schortemeijer, projectleider en jobcoach bij Werkracht, vertelt aan de telefoon over het traject dat Osama bij Werkracht volgde: 'Osama is drie jaar in Nederland en kreeg als statushouder zonder werk een uitkering voor hem en zijn gezin. Iedereen in de bijstand in Ede komt in the picture bij Werkracht. Bij ons heeft hij een aantal stappen doorlopen waar verschillende collega's bij betrokken waren: Van een cursus 'krachtig aan de slag voor anderstaligen', tot een cursus waarin deelnemers leren zichzelf te presenteren. Osama heeft in Syrië een hbo-opleiding voor lichamelijke opvoeding gevolgd. Een soort ALO eigenlijk. Met dat gegeven kwam een van de trainers bij mij, omdat ik naast mijn werk bij Werkracht ook in de sportwereld zit. Ik heb een gesprek met de eigenaar van Allround Training Ede georganiseerd, vanuit de gedachte: Deze jongen is gediplomeerd, hij beheerst de Nederlandse taal nog niet helemaal, maar hij moet wel een kans krijgen. Hij heeft een werkervaringsplaats gekregen en begeleidt nu zelfstandig groepen. In anderhalve maand heeft hij zichzelf laten zien en nu al komen er nieuwe kansen op zijn pad. Op dit moment heeft een van onze trajectbegeleiders nog contact met hem, maar zodra hij genoeg werk heeft, stopt dat. Dat is het doel van Werkracht: Onszelf weer overbodig maken.'

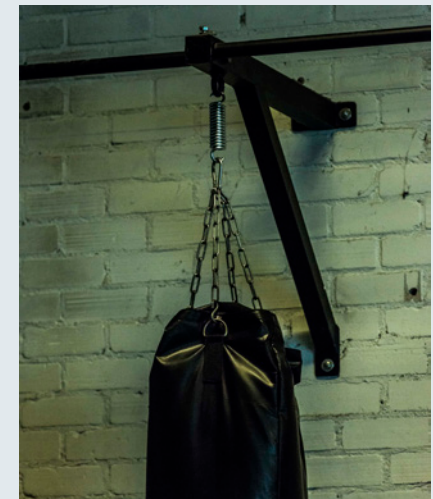
Een paar uur later ontvangt Osama, 28 jaar, ons in een lege sportzaal op het Heuvelsepad. Over een uur start een circuittraining die hij begeleidt. Sinds

januari 2017 woont hij met zijn vrouw in Ede, en elf maanden geleden werd hun eerste zoon geboren. 'Mijn verkouden zoontje,' glimlacht Osama die tijdens het gesprek regelmatig zijn neus moet snuiten, 'Hollandse zomer.'

Afgelopen mei tekende hij een contract voor zes uur per week bij Allround Training Ede (met het perspectief op uitbreiding, red.) en vierentwintig uur per week als toezichthouder in een zwembad in Amersfoort. Hij is tevreden over de begeleiding van Werkracht. 'Het was heel nuttig voor mensen die geen idee hebben hoe het in Nederland werkt. Trainers denken met je mee. Ze zetten zelfs hun netwerk voor je in.'

Ook met het werk dat hij nu doet is hij blij: 'Bij Allround Training maak ik mensen fitter en ik heb lieve collega's. Je gaat ergens heen om je geld te verdienen, mensen te leren kennen. Het is veel beter dan thuis zitten, veel socialer.'

In mei is hij daarnaast via Allround Training Ede voor het project Real Fit gevraagd. 'Real fit is een bijzonder project met kinderen tussen de twaalf en de achttien jaar. Daar werk ik samen met een voedingsexpert en een jongerencoach. – Even denken, soms heb ik geen goede woorden om het uit te leggen... Het geeft een heel goed gevoel dat ik die kinderen, die misschien nooit gesport hebben, hiermee kan helpen. Iedereen heeft een eigen doel, de ene wil een beetje afvallen, de ander wil sterker worden. Ik ga met ze mee naar dat doel, dat is goed.'

8.

Stapeling van zorg- en voorzieningengebruik

De uitgaven binnen het sociaal domein zijn de afgelopen jaren sterk gegroeid. De hoge kosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door zogenoemde 'multiproblematiek'. Het gaat daarbij om huishoudens die een beroep doen op meerdere gemeentelijke voorzieningen, ook wel 'stapeling' genoemd. Om de discussie over stapeling van voorzieningen goed te kunnen voeren, is in de afgelopen periode inzicht verkregen in het daadwerkelijke gebruik van voorzieningen in gemeente Ede. Deze data kunnen inzicht verschaffen in succes- en faalfactoren rond stapeling.

In de afgelopen periode is een sociaal statistisch bestand ontwikkeld om de stapeling te onderzoeken. In het bestand zijn de beschikkingen en kosten voor de domeinen Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning opgenomen. De cijfers van het domein Participatie & inkomen zijn daar bijgevoegd. Gegevens over re-integratietrajecten, verslavingszorg, leerplicht, leerlingenvervoer, huiselijk geweld en slachtofferhulp konden in het huidige onderzoek niet worden meegenomen.

Meervoudige steun vanuit één domein, bijvoorbeeld twee beschikkingen voor Wmo, wordt niet gezien als een stapeling. De reden hiervoor is dat het niet te achterhalen is of er sprake was van opvolgend of gelijktijdig gebruik van zorg en/of voorzieningen. In de praktijk zou een persoon die van specialistische jeugdhulp naar reguliere jeugdhulp gaat als 'stapelaar' worden gezien, terwijl er sprake is van opvolgend gebruik.

8.1 Stapeling van zorg en voorzieningen

Ede telt in 2018 in totaal 114.680 personen en 48.295 huishoudens. 14 procent van alle personen en 26 procent van alle huishoudens in gemeente Ede heeft in 2018 gebruik gemaakt van één of meerdere vormen van zorg en/of voorzieningen (16.026 personen & 12.442 huishoudens).

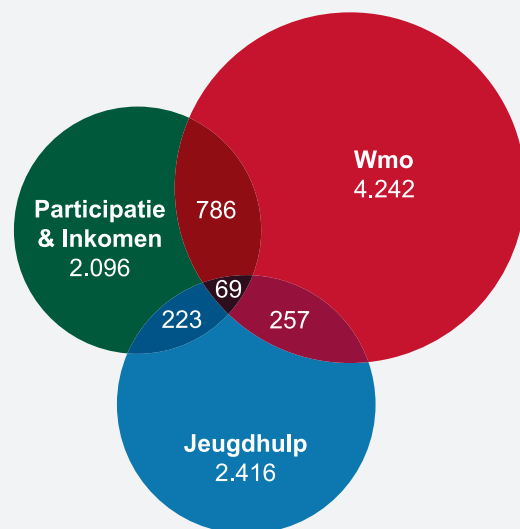
Ten opzichte van alle huishoudens in gemeente Ede (48.295 huishoudens) heeft 2,8 procent van de huishoudens een stapeling van zorg en voorzieningen (1.335 huishoudens).

De huishoudens met een of meerdere voorzieningen vanuit één domein maken veelal gebruik van de Wmo (42 procent), gevolgd door jeugd (24 procent) en Participatie & inkomen (bijna 21 procent). Figuur 9 toont de overlap tussen sociaaldomeinvoorzieningen door huishoudens in gemeente Ede in 2018 in absolute aantallen. De combinatie van Participatie & inkomen en Wmo (786 huishoudens) blijkt regelmatig gebruikt.

Wijken en dorpen

Ede-Zuid is met 5,1% de wijk met het hoogste percentage huishoudens met een stapeling van zorg en voorzieningen, gevolgd door Ede-Veldhuizen (3,9%) en Ede-West (3,3%). De dorpen Otterlo (1,0%), Ederveen & De Klomp (1,0%) en Wekerom (1,3%) kennen een relatief laag percentage huishoudens met een stapeling van zorg en voorzieningen.

Figuur 9. Gebruik van sociaaldomeinvoorzieningen door huishoudens¹ (aantallen), 2018 (N=10.089²).

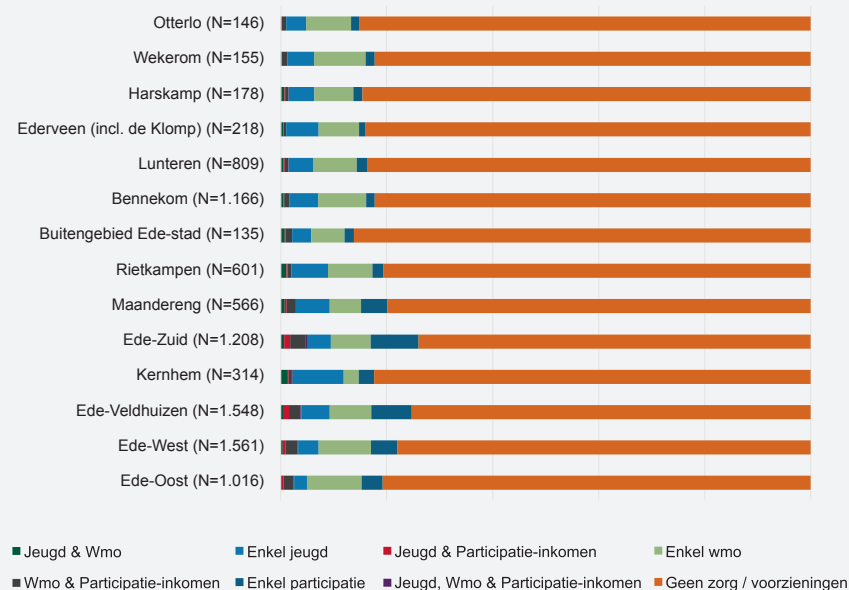

¹ De afzonderlijke groepen (N=10.089) tellen niet op tot het totaal van 12.442. De reden hiervoor is dat er geen beschikking bekend is voor besteed pgb bij de domeinen jeugd & Wmo en er geen indicatie bekend is voor vervoersvoorzieningen (jeugd) en vervoersdiensten (Wmo).

² Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling (en schulddienstverlening. Wmo: exclusief vervoersdiensten, inclusief mantelzorgwaardering. Jeugd: exclusief jeugd pgb en vervoersvoorzieningen.
Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

Figuur 10 laat zien dat bijna 10 procent van alle huishoudens in Ede-Zuid gebruik maakt van voorzieningen vanuit het domein Participatie & inkomen. Ede-Oost kent relatief veel huishoudens met enkel Wmo. Voor de wijk Kernhem is opvallend dat er een relatief groot aandeel huishoudens gebruik maakt van enkel jeugd.

Figuur 10. Gebruik van voorzieningen naar wijk (%)¹, 2018 (N=9.621).

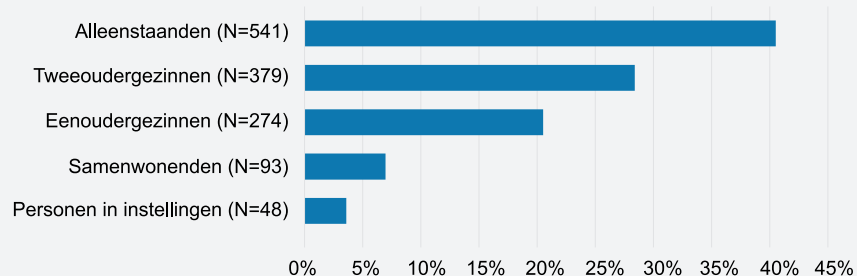

¹Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling en schulddienstverlening. Wmo: exclusief vervoersdiensten, inclusief mantelzorgwaardering. Jeugd: exclusief jeugd pgb en vervoersvoorzieningen. Exclusief personen in instellingen.
Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

Achtergrondkenmerken van 'stapelaars'

Ongeveer 40 procent van de huishoudens met een stapeling bestaat uit alleenstaanden (541 huishoudens), gevolgd door 28 procent tweeoudergezinnen (379 huishoudens), 21 procent door eenoudergezinnen (274 huishoudens) en 7 procent door samenwonenden (93 huishoudens). Bijna 4 procent van de huishoudens met een stapeling van zorg en voorzieningen verblijft in een instelling (48 huishoudens).

Figuur 11. Stapeling naar huishoudvorm, 2018¹ (N=1.335).

¹Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling en schulddienstverlening. Wmo: exclusief vervoersdiensten. Jeugd: exclusief jeugd pgb en vervoersvoorzieningen.
Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

De huishoudens met een stapeling van zorg en voorzieningen bestaan voornamelijk uit 1 persoon (582 huishoudens) of 2 personen (210 huishoudens).

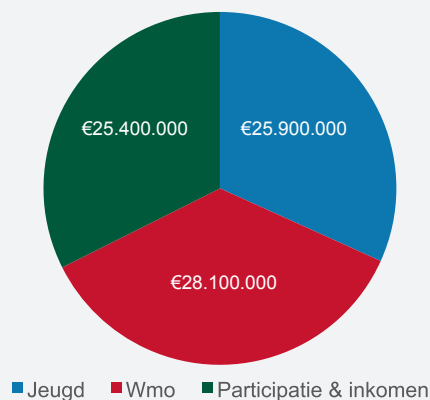
8.2 Kosten van stapeling

Het totaal aan gefactureerde kosten, op basis van de beschikbare facturatiegegevens begin maart 2019, is 78 miljoen euro over het jaar 2018. De kosten zijn redelijk gelijkmatig verdeeld over de drie domeinen jeugd, Wmo en participatie (Figuur 12). De kosten voor de drie domeinen zijn afgerond, omdat het gaat om de verhoudingen binnen 2018 en het geen vaststelling van de financiën of de totale facturatie in 2018 betreft.

54 procent van de kosten voor 10 procent van de huishoudens

Figuur 13 laat zien dat 10 procent van het totaal aantal huishoudens voor 42 miljoen euro aan zorg ontvangt, ten opzichte van de 78 miljoen euro in totaal. De overige 90 procent van de huishoudens ontvangt 36 miljoen euro aan zorg. In andere woorden: voor 10 procent van het totaal aantal huishoudens wordt 54 procent van de totale kosten in het sociaal domein aangewend.

Figuur 12. Verdeling totale kosten naar domein¹ (N personen=13.097).

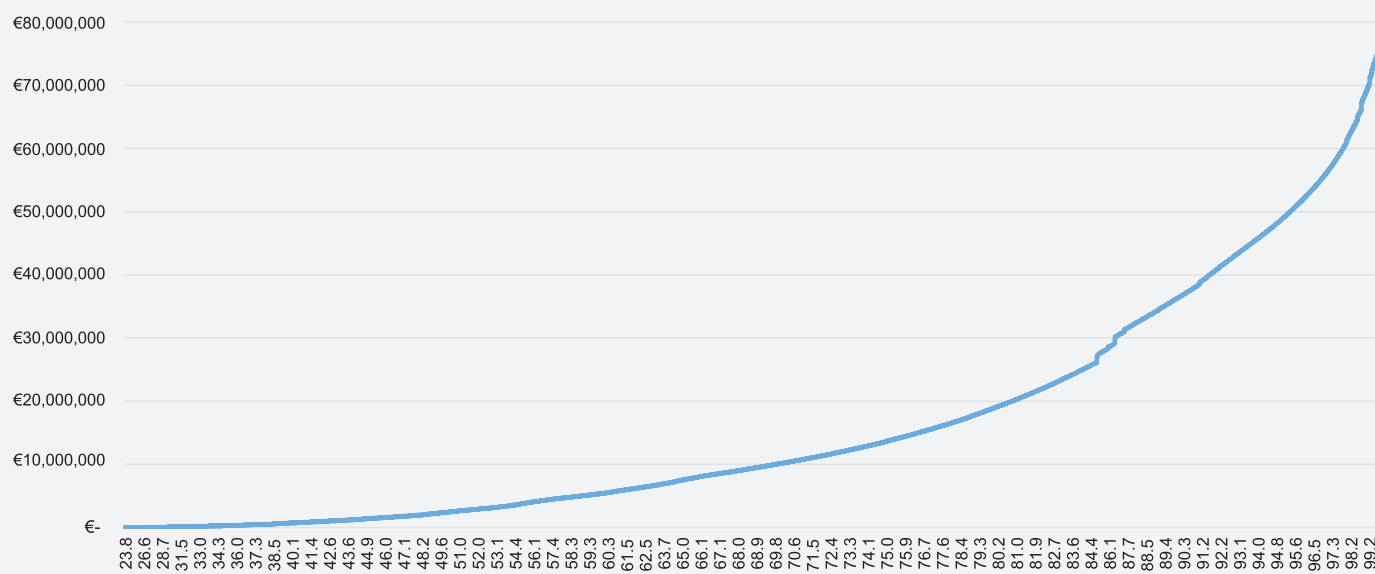

¹Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling en schulddienstverlening.

Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

Figuur 13. Totale cumulatieve kosten naar huishoudens (cumulatief %), 2018 (N=9.432).

Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

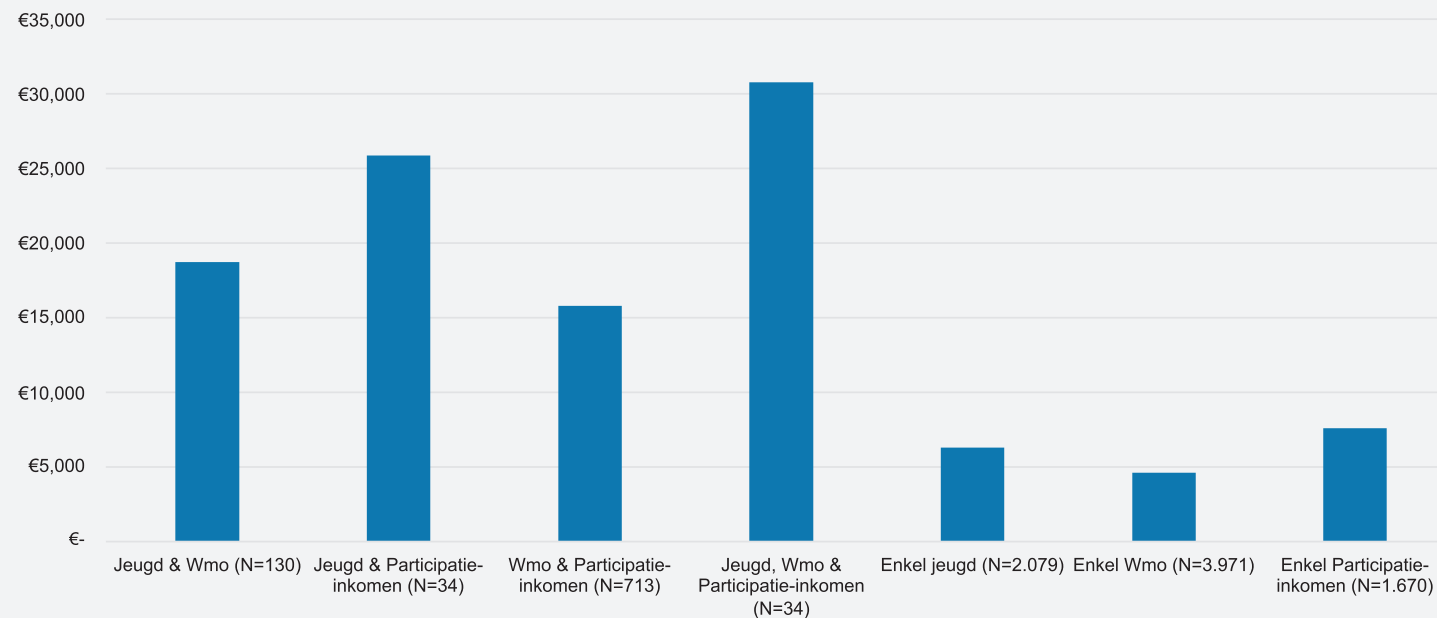
20 procent van de kosten voor stapelende huishoudens

Figuur 14 biedt een overzicht van de gemiddelde kosten per huishouden. De groep 'stapelende' huishoudens bestaat in totaal uit 1.335 huishoudens, voor 911 huishoudens zijn de facturaties over twee of drie domeinen bekend. Huishoudens waar sprake is van een stapeling (911 huishoudens) zijn verantwoordelijk voor ongeveer 15,6 miljoen euro (van in totaal 78 miljoen euro), dit is 20 procent van de

totale kosten. De huishoudens zonder stapeling, zijn verantwoordelijk voor 80 procent van de totale kosten.

Elk van de vier onderscheiden deelgroepen met een stapeling maken gemiddeld hogere kosten dan huishoudens met een enkele voorziening. De gemiddelde kosten voor de groep huishoudens met de combinatie jeugd, Wmo & Participatie-inkomen zijn het hoogst: ongeveer 31.000 euro in 2018.

Figuur 14. Gemiddelde kosten per huishouden naar zorg en voorzieningen¹, 2018. (N=9.432).

¹Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling en schulddienstverlening.
Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

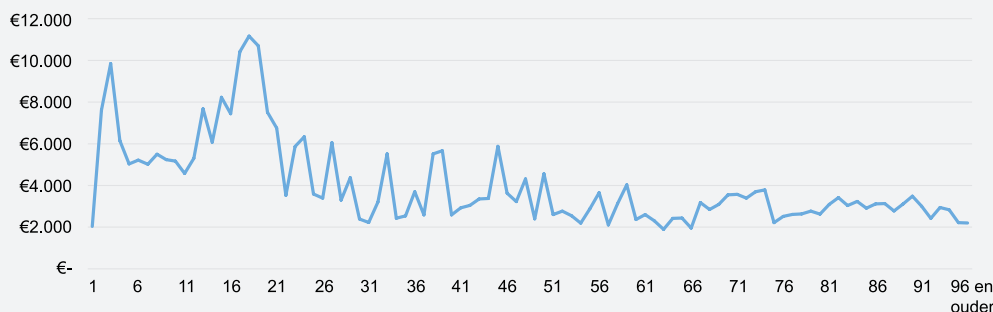
Gemiddeld de hoogste kosten rond het 18e levensjaar

Tot slot is gekeken naar de gemiddelde kosten over de drie domeinen per persoon. De gemiddelde kosten per persoon in 2018 zijn 6.360 euro. Figuur 10 toont de gemiddelde kosten over de drie domeinen per persoon naar leeftijd. De gemiddelde kosten zijn over het algemeen hoger in de eerste 18 jaren, zo blijkt uit de leeftijdsverdeling van de gemiddelde kosten.

De gemiddelde kosten vertonen een piek tussen het 16e en het 20e levensjaar. Deels kan dit worden verklaard door het feit dat de duurste zorgvormen (jeugdzorg plus, verblijf in combinatie met behandeling en een intensief opvoedklimaat) het meest worden ingezet op de leeftijd van 16 en 17 jaar. Deels loopt dat onder verlengde jeugdhulp nog door. Voor de andere leeftijdscategorieën bestaan die dure zorgvormen simpelweg niet of zijn ze minder vaak nodig (jongere jeugdigen kunnen vaak nog terecht in pleegzorg bijvoorbeeld).

Na het 21ste levensjaar liggen de gemiddelde kosten over de drie domeinen tussen de 2.000 en de 6.000 euro per persoon.

Figuur 15. Gemiddelde kosten (in euro's) over de drie domeinen per persoon naar leeftijd (in jaren), 2018 (N=13.0971).

*Participatie & inkomen gebaseerd op inkomensondersteuning, minimaregeling en schulddienstverlening.

Bron: Sociaal Statistisch Bestand gemeente Ede, 2018.

8.3 Lessen voor beleid

Het ontschotten van data maakt dat gemeente Ede beter integraal verantwoording kan afleggen. Het helpt om de slag te maken naar betere afwegingen en sturing op basis van data.

De verdiepende analyse levert de volgende lessen op:

- Voor preventie en sociale basis laten de data zien waar op wijkniveau kansen liggen voor meer gerichte interventies. Zo weten we waar mensen wonen die dagbesteding ontvangen. Deze informatie kan worden benut voor het ontwikkelen van Laagdrempelige Ontmoetingsplekken.
- Het beeld bevestigt het belang van regie bij huishoudens waar problemen spelen op meerdere domeinen. Daar liggen immers de grootste uitdagingen. Gezien de grote financiële inzet liggen hier ook de meeste kansen om de zorg meer “ontschot” te organiseren. Die zorg moet gericht zijn op het maatschappelijk resultaat.
- Jeugdhulp wordt regelmatig ingezet in combinatie met schulddienstverlening. We weten uit onderzoek dat jeugdhulp minder goed aanslaat als ouders piekeren over geld. Dit betekent dat een opvoedvraag soms eerst vraagt om een oplossing in een ander domein. Dit verdiepende onderzoek onderstreept het belang van integraal werken door professionals.
- Vervolg onderzoeksvragen liggen op het vlak van de combinatie met meer gemeentelijke domeinen (maatschappelijke opvang, leerplicht, leerlingenvervoer, etc) en op gebied van data uit de Zorgverzekeringswet en de Wet Langdurige Zorg.
- Deze data en analyses kunnen aanleiding geven om op basis van businesscases scenario's te verkennen voor ontschotting van financieringsstromen. Dit kan in toekomst als uitgangspunt dienen voor een budget voor het hele sociaal domein. En dat kan de basis zijn kan voor één integrale verordening sociaal domein.

9.

Bronnen en afkortingen

Publicaties, verslagen en onderzoeken

- Bestuursakkoord Ruimte voor Ede, Gemeente Ede, 2018
- Het is mensenwerk', Gemeente Ede, 2014
- Motie Meer grip op budgetten Sociaal Domein' (26 oktober en 9 november 2017)
- Leefbaarheidsmonitor, Kenniscentrum Gemeente Ede, 2015-2017
- Jeugdmonitor, VGGM, 2017
- Inwoners aan het Woord, Kenniscentrum Gemeente Ede, 2015-2019
- Cliëntervaringsonderzoeken Gemeente Ede, 2015 - 2018
- Gebiedsprofielen, Gemeente Ede, 2017
- Managementrapportage WPI, 2015 - 2017
- Jaarverslagen maatschappelijke organisaties, 2017

Registratiesystemen

Allegro

Toepassing voor schulddienstverlening en budgetbeheer.

Data- en Analyse Platform Jeugdhulpregio Foodvalley

Toepassing voor sturing op en verantwoording van jeugdhulp die in Regio Foodvalley wordt gebruikt door gemeenten.

MensCentraal

Regiesysteem binnen het sociaal domein waarin intakes en plannen van aanpak worden vastgelegd.

Suite voor Sociaal Domein

Toepassing waarin verstrekte voorzieningen (Wmo en uitkeringen) worden geregistreerd.

Externe registratiesystemen

www.waarstaatjegemeente.nl – centrale website waar gegevens van verschillende bronnen, zoals CBS, GGD, DUO, maar ook vanuit onze eigen gemeente aangeleverde data worden geïntegreerd.

Afkortingen

AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BSO+	Kleinschalige speciale buitenschoolse opvang
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EED	Ernstige enkelvoudige dyslexie
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
HALT	Bureau HALT om jeugdcriminaliteit te voorkomen, bestrijden en bestraffen.
JBG	Jeugdbescherming Gelderland
JGGZ	Jeugd Geestelijke gezondheidszorg
SOH-GGZ	Specialistische Ondersteuning Huisarts
OTS	Ondertoezichtstelling
PGB	Persoonsgebonden budget
PGO	Praktische Gezinsondersteuning
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jongeren
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wlz	Wet langdurige zorg
WW	Werkloosheidswet
ZIN	Zorg in Natura

Colofon

Sociale Monitor is een uitgave van gemeente Ede

Vormgeving

Studio Paul Bergman

Fotografie

Robert Lagendijk

Portretten

Evelien Vos

Eindredactie

Kenniscentrum, gemeente Ede

Disclaimer

Bij het samenstellen is de grootst mogelijke zorgvuldigheid nagestreefd. Toch kan de informatie in deze uitgave niet juist of onvolledig zijn. Gemeente Ede is hiervoor niet aansprakelijk.